

**ARAPÇA YAZILI BASINDA YER ALAN SPOR METİNLERİNDEKİ
EŞDİZİMSEL İFADELERİN SINIFLANDIRILMASI**

MUHAMMET KURT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ARAPÇA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HAZİRAN, 2016

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 2 yıl sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Muhammet

Soyadı: KURT

Bölümü: Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Arapça Öğretmenliği Bilim Dalı

İmza:

Teslim tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı: Arapça Yazılı Basında Yer Alan Spor Metinlerindeki Eşdizimsel İfadelerin Sınıflandırılması

İngilizce Adı: The Classification Of The Collocational Expressions in The Sport Texts in Arabic Written Media

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Muhammet KURT

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Muhammet KURT tarafından hazırlanan Arapça Yazılı Basında Yer Alan Spor Metinlerindeki Eşdizimsel İfadelerin Sınıflandırılması” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZAY

Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZAY

Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Erdiç DOĞRU

Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Osman DÜZGÜN

Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 22/06/2016

Bu tezin Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Arapça Öğretmenliği Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI

Enstitü Müdür V.

Rahmetli Babacığım'a

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimimden itibaren üzerimde emeği büyük olan değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZAY'a çok teşekkür ederim. Tezimi tüm yoğunluğuna rağmen titizlikle okuyarak anlamlı katkılarda bulunan kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Erdi DOĞRU'ya teşekkür ederim. Ayrıca bizleri her zaman teşvik eden, yardımlarını benden esirgemeyen hocam Prof. Dr. Musa YILDIZ'a, tezimde değerli çalışmalarından faydalandığım hocam Doç. Dr. Mehmet Hakkı SUÇİN'e, desteğini daima hissettiğim Yrd. Doç. Dr. Celal Turgut KOÇ'a ve Gazi Üniversitesi Arap Dili Eğitimi Anabilim dalında görev yapmakta olan tüm hocalarıma teşekkür ederim. Ayrıca tezime değerli fikirleriyle katkıda bulunan Yrd. Doç. Dr. Osman DÜZGÜN'e, yine değerli görüşlerini benden esirgemeyerek kaynak temin etmem hususunda yardımcı olan Okutman Enes Balı'ya ve tezimi düzenlememde yardımcı olan Seda İŞGÜZAR'a teşekkür ederim. Son olarak her zaman öneri ve yardımlarıyla bana destek olan çok kıymetli eşim Arş. Gör. Gülfem KURT'a teşekkür ederim.

ARAPÇA YAZILI BASINDA YER ALAN SPOR METİNLERİNDEKİ EŞDİZİMSEL İFADELERİN SINIFLANDIRILMASI

(Yüksek Lisans Tezi)

Muhammet KURT

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Haziran, 2016

ÖZ

Basın organları dil öğretimi ve öğreniminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda yazılı basında yer alan haber bültenleri, yabancı dil öğrenimini ve öğretimi kolaylaştırmak için ayrıca öğrenen ve öğreticilere kaynak niteliği oluşturması açısından incelenmeye muhtaçtır. Bu çalışmada Arapça yazılı basında yer alan spor metinlerindeki eşdizimsel ifadeler incelenmiş ve sınıflandırılmıştır. Çalışma giriş ve sonuç bölümleriyle birlikte dört bölümden oluşmaktadır. Nitel bir araştırma olup, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Arap basınında son bir yılda yer alan gazeteler, örneklemini ise amaçlı örneklem yoluyla çeşitli gazetelerden seçilmiş olan spor metinlerinden 163 adet eşdizim oluşturmaktadır. Bu metinlerden taranarak elde edilen eşdizimler incelenmiş, sınıflandırılmaları yapılmıştır. Çalışmanın giriş bölümünü takip eden ikinci bölümünde eşdizimin tanımı, çeşitleri ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde spor metinlerinden elde edilen eşdizimlerin eşdizimsel sınıfı belirlenerek örneklendirilmiştir. Bu bölümde eşdizimlerin daha iyi kavranması ve kalıcılığının sağlanması açısından sınıflandırmalar yapı bakımından, gramatik ve alansal olarak yapılarak çalışma sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arapça, Eşdizim, Yazılı basın, Spor metinleri

Sayfa Adedi: 84

Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZAY

THE CLASSIFICATION OF THE COLLOCATIONAL EXPRESSIONS IN THE SPORT TEXTS IN ARABIC WRITTEN MEDIA

(Master Thesis)

Muhammet KURT

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

June, 2016

ABSTRACT

Press organs in language teaching and learning play a very important role. In this context, the written press newsletters should be examined to facilitate foreign language learning and teaching and to create resources for teachers and students. In this study, collocational expressions in sport bulletins selected from newspapers in Arabic printed media are investigated and classified. The study is comprised of four chapters with preamble and conclusion chapters. Screening model is used since the study is a qualitative research. Research population of the research is comprised of the newspapers in the last one year in arabic press and research sample is comprised of the 163 collocations from sports texts which are selected from various newspapers by means of intended sampling. The collocations are investigated which are obtained from these texts and classified. Following the part of introduction, in the second part is given information about definition of collocation, types and importance. In the third part, are determined and exemplified collocational category of the collocations which are selected from sports texts. In this part, in terms of better understanding of the collocations and in order to ensure the its permanence, the classifications are made as structural, grammatical and areal and this study is completed.

Keywords: Arabic, Collocation, Written Press, Sports texts

Page Number: 84

Supervisor: Assistant Professor İbrahim ÖZAY

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	vii
BÖLÜM 1.....	4
GİRİŞ.....	4
1.1. Problem Durumu	6
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sınırlılıklar	7
1.5. Varsayımlar.....	7
1.6. Tanımlar	7
1.7. Araştırmanın Modeli.....	8
1.8. Evren ve Örneklem.....	8
1.9. Verilerin Toplanması	8
1.10. Verilerin Analizi	8
BÖLÜM 2.....	9
EŞDİZİM.....	9
2.1. Eşdizim Nedir.....	9
2.2. Eşdizimin Tanımı.....	14

2.3. Eşdizim Çeşitleri	17
2.3.1.Yapı Bakımından Eşdizimler	18
2.3.1.1. Serbest Eşdizimler.....	18
2.3.1.2.Sınırlı Eşdizimler.....	19
2.3.1.3.Bağımlı Eşdizimler	20
2.3.2. İşlev Bakımından Eşdizimler	21
2.3.2.1. Tipik ve Belirtik Eşdizimler	21
2.3.2.2. Kültürel Eşdizimler.....	22
2.3.2.3. Kullanımsal Değişkeye Bağlı Eşdizimler	22
2.3.3. Gramatik Ve Sözlüksel Eşdizimler	22
2.3.3.1. Gramatik Eşdizimler	23
2.3.3.2. Sözlüksel Eşdizimler	24
2.4. Eşdizimin Önemi.....	24
BÖLÜM 3.....	26
SPOR METİNLERİNDEKİ EŞDİZİM ÖRNEKLERİ VE SINIFLANDIRILMASI	26
3.1. Yapı Bakımından Eşdizim Örnekleri	26
3.2. Gramatik Eşdizimler	50
3.3. Alansal Eşdizimler	68
3.3.1. Skor İle İlgili Eşdizim Örnekleri	68
3.3.2. Transfer İle İlgili Eşdizimler	70
3.3.3. Fırsatlarla İlgili Eşdizimler	72
3.3.4. Rekabet İle İlgili Eşdizimler.....	73
3.3.4. Kazanmayla İlgili Eşdizimler	74
3.3.5. Kaybetmeyle İlgili Eşdizimler	75
3.3.6. Oyun İçi Eşdizimleri	76
3.3.7. Yeteneklerle İlgili Eşdizimler	76
3.3.8. Terimsel Eşdizimler	77

3.3.9. Lakaplarla İlgili Eşdizimler	77
3.3.10. Mecazi Eşdizimler	77
3.3.11. Taktiksel Eşdizimler	78
3.3.11. Cümlesel Eşdizimler	78
3.3.11. Hayret Bildiren Eşdizimler	78
BÖLÜM 4	79
SONUÇ	79
KAYNAKÇA	81
SPOR EŞDİZİMLERİNİN KAYNAKÇASI	85

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Arap ülkeleriyle yıllardan bu yana süre gelen siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkiler şüphesiz bu dilin öğrenilmesi ve öğretilmesi konusunda bir ihtiyaç doğurmuştur. Bu amaçla oluşturulan birçok materyalin yanı sıra, basın organları dil öğretimi ve öğreniminde çok önemli bir rol üstlenmektedir. Bütün dillerde basın dili o dilin standartları ile karşılaştırıldığında bazı farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar sadece üslupta değil, kullanılan kelimelerde de kendini gösterir (Ceviz, 2010).

Bu bağlamda düşünülecek olursa gazetelerde yer alan haber bültenleri, yabancı dil öğrenimini ve öğretimi kolaylaştırmak için ayrıca öğrenen ve öğreticilere kaynak niteliği oluşturması açısından incelenmeye muhtaçtır. Böyle bir inceleme söz konusu olduğunda eşdizimsel yapılar önemli bir yer teşkil eder. Çünkü yabancı dil öğrenenlerin sözcükleri hatalı bir şekilde kullanmalarını en aza indirmek için, bu sözcükleri dilin doğal yapısına uygun bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Bu da eşdizim dediğimiz yapıların öğrenme gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Bir metinde geçen tüm sözcüklerin sözlük anlamları bilinirken, o metni çevirememek veya tamamen anlayamamak, sözcüklerin o dilde beraber kullanıldıkları diğer sözcüklere vakıf olamamaktan kaynaklanmaktadır. (Çetinkaya, 2009). Örneğin yabancı dil olarak Arapçayı öğrenenler, “gelmek, gitmek, güzel ev, gol, geniş saha” gibi birlikteliklerdeki sözcükleri anlamada sorun yaşamazken “tezgâh kurmak, yıldızı parlamak, kırmızı kart yemek” gibi yapıları çözümlemede zorlanmaktadırlar. Bu sebeple yabancı dil öğretiminde eşdizimlerin tam manasıyla anlaşılması önem taşır.

Kişilerarası etkileşimin temel aracı olan eşdizimsel ifadeler, çeşitli kavramsal gruplarda belirli durum ve olaylar karşısında kullanılırlar. Bunlar bir kişiyle karşılaşıldığında, onu selamlarken, bir iyilik görüldüğünde teşekkür etmek için, evlenen, çocuk sahibi olan, yeni bir işe giren

kişileri tebrik etmek için, yemeğe başlanırken ve yemekten sonra kullanılan iyi dilek sözleri olabildiği gibi, bir kişi hakkında olumsuz düşünceleri beddua şeklinde dile getiren sözler de olabilir (Erol, 2007, s.1). Buna ek olarak tıp, ziraat, müzik, resim, siyaset ve spor gibi daha birçok alanda kullanılan eşdizimsel ifadeler bir dilin en önemli söz varlıklarıdır. Özellikle bir dili yabancı dil olarak öğrenen bireylerin sokakta, otobüste, okulda, alışverişte veya iş yerlerinde konuştuğu konuyla ilgili kullanacakları bir eşdizimsel ifade hem yazılı ve sözlü iletişim becerilerine katkı sağlayacak hem de hedef dile ne kadar hâkim olduklarını gösterecektir. Bu nedenle eşdizimler dil öğreniminde önemli bir yere sahiptir. Bir yabancı dil öğrenilirken yalnızca, onun dilbilgisi ve okuma kitaplarında, sözlüklerinde geçen kullanım biçimlerini öğrenmek yetmemekte, o dili konuşan toplumun kültürünü, insanlar arasındaki davranış biçimini, değişik durumlarda söylenmesi gereken sözleri, tepki tarzlarını, hitap yollarını ve davranışlarını da tanımak gerekmektedir (Aksan, 2011). Bir dildeki eşdizimsel ifadelerin bilinmeyip hem yazılı hem sözlü çeviride çeşitli hatalar yapma durumunu Develi, “Keloğlan sendromu” olarak değerlendirmektedir. Keloğlan sendromu “nerede, ne zaman, neyi” söyleyeceğini, hangi sözü kullanacağını bilememe durumudur. Oysa “nerede, ne zaman, neyi” söyleyeceğimizi “dil” belirlemiş, çoğu zaman birden fazla seçenekle işimizi kolaylaştırmıştır (Develi, 2011, s.62). Dilin bize sunmuş olduğu bu ifadeleri bilmek ve kullanmak o dile ne ölçüde hâkim olduğumuzun bir kanıtı niteliğindedir.

Genelde kişinin anadilini kullanırken, her defasında değişik sözcükleri yan yana getirip yeni cümleler kurmak yerine, beyinde kalıplar halinde tuttuğu çeşitli ifadeleri alıp kullandığı veya birleştirerek anlamlandırdığı düşünülür. Bu bağlamda “eşdizimli sözcük” adındaki bu kombinasyonlar beynimizdeki “sözlüğün” en önemli kısmını oluştururlar. Bu nedenle yabancı dil öğrenen bir kişinin, o dili akıcı ve doğal konuşması için de bu sözcük öbeklerini öğrenmesi oldukça önemlidir.

1.1. Problem Durumu

Eşdizimsel ifadeler sık sık birlikte görülen ifadelerin oluşturduğu sınırlamalar için kullanılan bir terim olmakla birlikte bu ifadeleri fark etmek, sınıflandırılmalarını doğru yapmak, alanda yapılmış çalışmaların da az olması sebebiyle zor olmaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın problem durumunu, Arap basınında yer alan spor metnindeki eşdizimsel ifadeler nelerdir? Eşdizim türleri ve özellikleri nelerdir? Bu metinlerden elde edilen eşdizimsel ifadeler nasıl sınıflandırılacaktır? soruları oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Arap basınında yer alan spor metnindeki eşdizimsel ifadeleri ortaya çıkarmak ve sınıflandırmaktır. Böylece bu ifadeleri sistematik bir şekilde inceleme konusundaki ihtiyacı gidermek hedeflenmektedir.

Alt amaçlar ise şu şekildedir.

1. Arapça yazılı basında yer alan gazetelerden seçilmiş spor metnlerinde kullanılan deyimler, ikilemeler, fiiller, isimler vb. çerçevesinde eşdizimsel ifadeleri ortaya çıkarmak ve bu alandaki araştırmalarda kaynak niteliği taşıyacak bir tez oluşturmak.
2. Eşdizimsel ifadelerin özellikleri, türleri hakkında bilgi vermek ve eşdizimleri sınıflandırmak.
3. Eşdizimsel ifadelerin bilinmesinin önemini ve katkılarını ortaya çıkarmak.

1.3. Araştırmanın Önemi

Arapça öğrenmek isteyen bir birey mutlak surette yazılı basın kaynaklarını okuyarak dil becerilerini geliştirmelidir. Bu hususta spor metinleri de önemli bir yer tutmaktadır. Bu metinleri anlamadaki kalıcılığı sağlamak, eşdizimsel ifadelerin sınıflandırılmasının en büyük nedenidir. Bununla birlikte eşdizimsel yapılar alandaki araştırmacılar tarafından pek

bilinmemekte, metinlerde karşılaşıldığında zorlanılmaktadır. Bu sebeple, eşdizimsel yapıları spor metinleri çerçevesinde incelemek önem arz etmektedir. Ayrıca bu alanda yapılan çalışmaların az olması, bu çalışmanın yapılmasının bir diğer önemli sebebidir. Bu nedenle spor metinlerinde yer alan eşdizimsel ifadeleri sınıflandırmak, Arapça öğrenimi ve öğretiminde eşdizimlerin kullanımını kolaylaştırması açısından da önemlidir. Dolayısıyla spor metinleri üzerinde yapılacak olan bu çalışmanın Arapça öğrenen ve öğretenlere eşdizimsel yapıları daha iyi anlamalarını sağlayacak nitelikte, yol gösterici bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmada son bir yılın Arap yazılı basınındaki spor metinleri incelenmiştir. Bu metinlere internet üzerinden erişim sağlanmıştır. Ayrıca çalışma sırasında sınıflandırmalar yapı, gramatik ve alansal eşdizim türlerine göre yapılmıştır. Buna ek olarak çalışma futbolda kullanılan eşdizimlerle sınırlandırılmıştır.

1.5. Varsayımlar

Araştırma kapsamında yer alacak olan Arap yazılı basınından amaçlı örneklem yoluyla seçilen eşdizimlerin genel anlamda yazılı basında yer alan spor metinlerindeki eşdizimsel kalıpların özelliklerini yansıttıkları varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eşdizim: “Kullanım sıklığı yönünden bazı sözcüklerin aynı cümlede başka sözcüklerle olan birliktelikleri dikkat çeker. Bu birliktelikler atasözü, deyim, dua, beddua gibi kalıplaşmış yapılar şeklinde olabileceği gibi daha esnek nitelikteki yapılar içerisinde de belirli sözcükler yan yana gelebilmektedir: Köpek ve havlamak (Köpek havladı.), kitap ve okumak (Kitaplar

okundu.), yasak ve aşk (yasak aşk) sözcükleri gibi” (Çetinkaya, 2009, s. 197). Bu kalıplaşmış yapılara eşdizim adı verilir.

1.7. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel bir araştırma yapılmıştır. Tarama modeliyle metinlerdeki ifadeler ortaya çıkarılmış ve veriler bu şekilde elde edilmiştir.

1.8. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Arap basında son bir yıl içinde yer alan gazeteler, örneklemini ise amaçlı örneklem yoluyla seçilecek olan spor metinleri oluşturmaktadır.

1.9. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri örneklem olarak seçilen spor metinlerinin taranmasıyla elde edilmiştir.

1.10. Verilerin Analizi

Bu çalışma nitel bir çalışma olduğundan yazılı basındaki spor metinlerinin analizi için metinler eşdizimsel ifadeleri ortaya çıkarmak üzere incelenmiştir. Elde edilen ifadeler eşdizim türleri çerçevesinde sınıflandırılmıştır.

BÖLÜM 2

EŞDİZİM

2.1. Eşdizim Nedir

Dil, doğası gereği türlü iletişim bağlamları içinde kullanılır. Bağlam (context) ise, dil kullanımlarına koşut olarak çeşitlilik gösterir. Kimi araştırmacılara göre bağlam çeşitliliği, insanın var olan ruh durumu sayısındır. “Saussure’ün ortaya koyduğu dil göstergelerinin çizgisel olma özelliği ve insan dilinin göstergeleri düzenlemedeki birleştirme ve seçme ilkeleri” (Kıran, 1996, s. 102), “dilsel üst yapıların kurulabilmesinde, bağlamı ortaya koyan yapı taşları olarak karşımıza çıkmaktadır” (Özkan, 2007.s 1). Eşdizim denilen ifadeler de bu üst yapıların içerisinde yer almaktadır.

Eşdizim (collocation), aralarında anlamsal belirli bir yakınlığın olduğu, sık sık bir arada bulunan veya dilbilgisel açıdan birbirleriyle bağlantıları olan kalıplaşmış ifadelerdir. Bu noktada her kalıp ifadenin bir eşdizim olduğunu ancak her eşdizimin bir kalıp ifade olmadığını belirtmek gerekir. Kalıplaşmış ifadeler belirli bir kalıpla sınırlı olduğundan değişme olanağı yoktur. Ancak eşdizimler değişebilir yapılardır. Bu nedenle kalıp ifadeler, deyimler, atasözleri ve özlü sözler eşdizimin kapsamı içerisinde yer alır. Daha açık bir ifadeyle bir dilin eşdizimli söz varlığı, deyimleri de barındırır. Çünkü “deyimlerin içerisinde kullanılan sözcüklerin değiştirilemezliği ilkesi, onların aynı zamanda eşdizimli olduğunu göstermektedir. Ancak eşdizimli söz varlığı, deyim olmayan pek çok dil birlikteliklerini de kapsamaktadır. Örneğin bazı dil birlikleri, belirli bir bağlamda deyim, başka bir bağlamda ise, sözlük anlamıyla kullanılabilme imkânına sahiptir” (Doğru, 2004, s. 16). “Mitchell deyimlerin, hem elemanlarının gösterdiği kalıplaşma ile hem de anlam yönünden gösterdiği özellikleriyle diğer sözcük birleşimlerinden ayrıldığını; kalıplaşmanın, sözcüklerin başka bir alternatif sözcükle değiştirilmesini ve sözdizimsel yapının bozulmasını engellediğini dile getirir” (Mitchell’den aktaran Çetinkaya, 2009, s.198).

“Eşdizim konusu Türkçede üzerinde durulmayan bir konu olsa da batıda derlem dilbilim temelli çalışmalarda ve sözlükbirim belirlenmesinde kullanılan bir yöntemdir” (Özkan, 2007, s. 31)

İngiliz dilbilimci J.R. Firth, eşdizimleri ikiye ayırır:

1. Sıradan eşdizimler (sıklıkla bulunan ve kullanılan eşdizimler)
2. Sıradan olmayan eşdizimler (durumlara ve olaylara has olan eşdizimler) (Firth'den aktaran Ömer, 2008, s.77).

Eşdizimler dilsel olgular أحرز هدفا (gol atmak), basmakalıp ifadeler الحمد لله على كل حال (her halimize şükürler olsun) ve özlü sözler لا حول ولا قوة إلا بالله (Allah (c.c)'tan başka kuvvet ve kudret sahibi yoktur) için kullanılır. Moon'a göre (1998, s. 2) bazen benzer terimleri tanımlamak için farklı terimler kullanılacağı gibi çok farklı olguları açıklamak için de tek bir terim kullanılabilir.

Eşdizim, açıklanması zor olan ve farklı şekillerde farklı isimlerle literatürde yer alan bir olgudur. Kimi dilbilimciler eşdizimi sıklık olgusuyla kimi anlamsal yakınlıkla kimisi dilbilgisel açıdan oluşturdukları ortaklıkları göz önünde bulundurarak açıklar. Ancak” eşdizim olarak tekrarlanan kelime kombinasyonlarının tüm çeşitlerinin tanımına dâhil olan karışıklıklar düşünüldüğünde, denilebilir ki "Oluşma sıklığı" kavramı eşdizimsel fenomenleri ancak kısmen açıklayabilir” (Vural, 2010, s. 8). “Hoey, eşdizimlerin sadece bir yönünü temsil eden oluşma sıklığı kavramının yetersiz olduğu, dilde eşdizimsel fenomeni açıklamak için istatistiksel prosedürlere dayanma konusunda uyarır” (Hoey'den aktaran Vural, 2010, s.11). Eski çalışmalarda genellikle birlikte oluşumlar eşdizim olarak adlandırılırdı. Daha sonradan, eşdizimler, belirli bir anlamı iletmek için birbirine bağlanmış olan psikolojik olarak dikkat çeken kelime kombinasyonları olarak görüldü (Benson vd., 1986). Bütün tanımsal farklılıkların bir sonucu olarak, kelime kombinasyonlarının türleriyle ilgili doğan belirsizlikler eşdizim tanımı altında sınıflandırılabilir. Literatürdeki eşdizim teriminin oldukça fazla tanımına değinen “Fontenelle, eşdizimin tanımı için herhangi bir kesinlik olmadığını da belirtir. Farklı araştırma alanları içindeki araştırmacılar eşdizimleri farklı terminolojiler altında çalışırlar. Dilin, sözlükbilim çalışmaları kapsamında, eşdizimlilik verilen alanın ihtiyacına göre tanımlanır” (Fontenelle'den aktaran Vural, 2010, s.7).

Bazı durumlarda eşanlamlı ya da yakın anlamlı sözcüklerin farklı eşdizimsel birliktelikler oluşturduğunu görmek mümkündür. Örneğin İngilizcede powerful (güçlü) kelimesi araba için

kullanılırken, çay için aynı anlama gelen strong (güçlü) kelimesi kullanılır. Aynı şekilde “Arapça kökenli hayat ve yaşam sözcükleri, eş anlamlı iki sözcük olarak kabul edilmekte ancak bu sözcüklerden her biri başka bir sözcükle aynı birlikteliği oluşturmamaktadır. Larson bu durumu eşdizimsel aralık (collocational range) terimiyle ifade etmektedir” (Suçin, 2013, s. 144).

Tablo 1

“hayat” ve “yaşam” sözcüklerinin oluşturduğu birliktelikler

“hayat”	“yaşam”
hayat güvencesi	yaşam güvencesi
hayat standardı	yaşam standardı
hayat tarzı	yaşam tarzı

(Suçin, 2013, s. 144)

Tablo 2

“hayat” ve “yaşam” sözcüklerinin kullanım dışı birliktelikleri

“hayat”	“yaşam”
hayat arkadaşı	*yaşam arkadaşı
hayata küsmek	*yaşama küsmek
hayatı kaymak	*yaşamı kaymak
hayatını yaşamak	*yaşamını yaşamak

(Suçin, 2013, s. 145)

Tablolarda görüldüğü üzere aynı anlama gelen sözcükler aynı birliktelikleri oluşturmazlar. Tablo 1’de iki sözcüğün oluşturduğu muhtemel birliktelikler karşılaştırılmış, Tablo 2’de ise Türkçe’de kullanım dışı olan birliktelikler belirtilmiştir. Başlarına (*) işareti konulan bu kullanımlar hatalıdır. Bu nedenle diller arası aktarımda doğru birliktelik oluşturan sözcük gruplarını bilmek önemlidir. Aksi takdirde eşdizimsel uyumsuzluk (collocational clash) söz konusu olur (Suçin, 2013).

Nesselhauf (2003, s.14-15)'e göre kelime kombinasyonlarının 4 çeşidi vardır:

- Bağımsız kombinasyonlar (Ör. Çay içmek)
Semantik temelde yer değiştirilebilenler (Ör. Çay yerine kahve içmek, meyve suyu içmek, su içmek gibi..)
Kelime kombinasyonlarının hepsi gerçek anlamda kullanılır.
- Sınırlı eşdizimler
Değişiklik mümkündür ancak değişiklik yaparken bazı rasgele kullanımlar vardır.
Örneğin, do a task (bir görevi yapmak) diyebilirken, make a task (bir görevi oluşturmak) diyemeyiz.
- Mecazi deyimler (Ör. U dönüşü yapmak yani birinin tavırlarının aksi yönde tamamen değişmesi)
Elemanların değişikliği nadir de olsa mümkündür
Kombinasyonlar mecazi bir anlama sahiptir ancak geçerli gerçek bir anlamı da içinde barındırır.
- Tam deyimler (Ör. Havasını bozmak)
Kombinasyon mecaz bir anlama sahiptir ve geçerli gerçek bir anlamı barındırmaz.

Birliktelik kullanımı (cooccurrence) ile eşdizimlilik (collocation), dilbilgisi ve dilbilim terimleri sözlüklerinde birbirlerine yakın birer kavram alanı olarak karşımıza çıkar. Birliktelik kullanımı için, kaynakların ortaya koyduğu kavramlaştırma, “Aynı sözcede iki ya da daha çok sayıda dil biriminin bir arada bulunması” şeklindedir (Vardar, 1998, s. 50).

Eşdizimlilik (collocation) içinse, “İki ya da daha çok sayıda dil biriminin genellikle aynı dizimde yer alması.” (Vardar, 1998, s. 98) kavramlaştırması yapılır.

Eşdizimlilik sadece yapısal yakınlıkların örüntülenmesi biçiminde karşımıza çıkmaz. Konunun bir diğer boyutu sözcüklerin anlamsal birliktelikleridir. “Örneğin, “ağzı açık” belirtecinin dinle- ve bak- fiilleriyle sergilediği görünüm bunu en iyi şekilde açıklar. “Ağzı açık dinlemek” ya da “bakmak” kullanımları birliktelik kullanımlarının ortaya koyduğu eşdizimsel yapılarıdır. Burada eşdizimsel yapılar daha çok anlamsal bir birliktelik olarak karşımıza çıkmaktadır” (Özkan, 2007, s. 34). Eşdizimlilik kavramı içerisinde yer alan dilbilgisel sözcük birlikteliklerini şöyle sıralayabiliriz: Belirteç+fiil (açıkça söylemek, acı acı gülmek, açık konuşmak) sıfat+ad (güzel sanatlar, derin uyku) niteleyici söz+ad (bir güzel, bir ara, bir yana) fiilimsi+ad (bilir kişi, çıkmaz sokak, koşar adım) fiilimsi+fiil (dönüp bakmak, yakıp yıkmak, vurup devirmek) ad+ilgeç (bana göre, senin gibi, dünya kadar).

Eşdizimlilik kavramı bugüne kadar yapılan çalışmalarda farklı bakış açılarıyla ele alınmıştır. Bu, kavram olarak eşdizimliliği çeşitlendirmiştir. Ancak bu çeşitlenme iki ana eşdizim anlayışını ortaya çıkarmıştır. Bunlardan birincisi, “istatistik temelli yaklaşım (statistically oriented approach) ya da sıklık temelli yaklaşım (frequency-based approach), ikincisi ise, sözcük birlikteliklerinin tamamıyla değil de belli birtakım ölçüler dahilinde bir araya gelerek ortaya çıktığının düşünüldüğü anlam temelli yaklaşım (significance oriented approach)’dır.” (Özkan, 2007, s. 35).

Eşdizimlilik için sorulan bazı sorular şunlardır:

- Eşdizimlilik dizimsel temelli mi yoksa anlamsal temelli mi olmalıdır?
- Eşdizimlilik bitişik yapılarla mı yoksa ayrık yapılarla mı oluşur?
- Eşdizimliliği ortaya çıkarmak için kullanılan derlemin büyüklüğü ne olmalıdır? (Kennedy, 1998, s.111)

Bu sorular, eşdizimlilikle ilgili yürütülen çalışmalarda araştırmacıların üzerinde durduğu temel sorulardandır.

Bir diğer üzerinde durulan konu bağdaşık yapılar ile ilgilidir. Bu yapılar dilde anlamın ortaya çıkmasında önemlidir. Bu noktada alışılmış ya da alışılmamış bağdaşıklık birlikte kullanılan yapıların anlamsal geçerliliğinde önemli bir ölçüttür. Bu basamaktan sonra birliktelik kullanımına bağlı olarak karşımıza eşdizimli yapılar çıkmaktadır. Bağdaşık, birliktelik kullanımı ve eşdizimlilik birbirini tamamlayan birer zincir olarak karşımıza çıkmaktadır” (Özkan, 2007, s. 36).

Morgan Lewis (1997), dilin gelişigüzel bir yapı olduğunu iddia eder. Örneğin, uzak akraba (distant relative) birlikteliğini kullanıyorken uzak arkadaş (distant friend) birlikteliğini kullanmıyoruz. Bu açıdan dile gelişigüzel bir yapı diyebiliriz çünkü uzak akraba şeklinde neden kullanılıp uzak arkadaş olarak neden kullanmadığımızın bir açıklaması bulunmamaktadır. Ancak öbek öbek olan kelimeler gelişigüzel birleştirilmez. Dil mevcut parçalarından daha küçük parçalara bölünemez. Örneğin İngilizcede otobüs durağı için *bus stop*, taksi durağı için *taxi rank*, tren durağı için *train station* ifadelerini kullanırız. Bu, dili rastgele öğrendiğimizin bir kanıtıdır. Yabancı bir dili sonradan öğrenenler için bu durumun bazı zorlukları vardır. Dildeki bütün birliktelikleri doğuştan maruz kalmadığı için bilemeyebilir ve birbirinin yerine kullanabilirler. Örneğin *taxi rank* yerine *taxi stop* olarak kullanabilirler. Bu durumda anlam

olarak anlaşılır ve tesadüfî olarak bir değişme yaşanmayabilir ancak dilin doğasına uygun olmamış olur. Palmer (1981)' in meşhur örneğini de hatırlayacak olursak, “pretty” (tatlı) sözcüğünü “woman” (kadın) ve “child” (çocuk) için kullanıyorken “man” (adam) sözcüğüyle kullanamıyoruz veya “pregnant” (hamile) kelimesini woman veya horse (at) ile kullanabilirken “man” ile kullanamıyoruz. Bununla birlikte Arapça'daki "يشرب" sözcüğünü ele alacak olursak “يشرب مقلب” (işletmek, aldatmak), “يشرب سيجارة” (sigara içmek), “يشرب من البحر” (kendini paralamak) “يشرب من كيعانه” (zorluklarla karşı karşıya gelmek) anlamında kullanılır. Eğer bu ibareleri yabancı dile olduğu gibi çevirecek olursak komik bir durumla karşı karşıya kalırız. Örneğin “İngilizcede monkey nut الفول السوداني (yer fıstığı) kelimesini maymun fıstığı olarak tercüme edersek büyük bir hataya düşmüş oluruz. Aynı şekilde İngilizcede posta kutularında zarfın koyulacağı yerdeki açıklık için kullanılan “pigeonhole” kelimesini biz Türkçe’ye güvercin yuvası olarak tercüme edemeyiz” (Ömer, 2008, s. 76). Bu nedenle bir dile tam olarak hâkim olmak mühimdir.

نغاء الحمل “moo of the cow” (ineğin mölemesi), خوار البقرة “the cry of cock” (horozun ötüşü), صياح الديك نباح “the howl of the wolf” (Kurdun uluması), عواء الذئب “the bleat of the sheep” (koyunun melemesi), الكلب “the bark of the dog” (Köpeğin havlaması), زئير الأسد “the roar of the lion” (Aslanın kükremesi), صهيل الفرس نهيق الحمار “the neigh of the horse” (Atın kişnemesi) (es-Se’âlibî, 2013, s. 237-248).

Bu kullanımların hepsi söz edilen hayvanlara özel olarak birliktelik oluşturan sözcüklerdir. Temelde hepsi hayvan sesidir ancak özeldir birbirlerinden farklı, kullanımları sahiplerine hastır.

2.2. Eşdizimin Tanımı

Eşdizim terimi için Arapçada kullanılan مصاحبة kelimesinin Lisanu’l Arab (s. 200, c.7)’da İbn Manzur, صحب (arkadaş olmak, eşlik etmek) fiilinden türediğini belirtir. İbn Manzur, el-A’sa’nın şu beytine örnek vermektedir:

فقد أراك لنا بالود مصحبا

el-Meânî’de صحب الشخص رافقه ولازمه (arkadaşlık etmek, birbirini gerektirmek) anlamı vardır. صحبه إلى المدرسة (Okula kadar ona eşlik etti) gibi.. Ayrıca مَصْحُوبٌ بوثائق (belgelerle birlikte sunulan rapor) şeklinde bir kullanım da söz konusudur.

مصاحبة ise yine eşlik etmek, karşılıklı birbirini gerektirmek anlamlarındadır. Örneğin: صاحب أخاه في رحلة السفينة (Kardeşine gemi

yolculuğunda eşlik etti) تقرير مصحوب بشرط فيديو (Videokasetiyle birlikte sunulmuş rapor) cümlelerini örnek verebilmek mümkündür.

Arapça'da eşdizim terimi için المصاحبة اللفظية, التلازم اللفظي (birşeyin birşeye sürekli eşlik etmesi), الرصف والنظم (yanyana gelme, dizilme), الاقتران اللفظي (bir nesneyi diğerine bağlamak), توافق الوقوع (karşılıklı var olma), التضام (ilave etmek, eklemek), قيود التوارد (birliktelik bağları), مزاجية الألفاظ (lafızların birlikteliği), مجاورة الأضداد (zıtların birlikteliği) ifadeleri kullanılır. Dilbilimciler, eşdizimi farklı şekillerde tanımlamışlardır. Eşdizimin, batıda semantiğin ortaya çıkmasıyla İngilizcede “collacation” terimiyle “Firth” tarafından ortaya konduğu söylenir. Bunun dışında “bazı dilciler “collocation” teriminin yanı sıra “collocational cohesion” (eşdizim bağlaşıklığı), lexical chain (sözcüksel bağ) gibi terimleri de kullanmışlardır. Halliday, Ruqaiye, Brashi gibi dilbilimciler daha çok anlamsal eşdizimi savunduklarından dolayı bağlaşıklık (cohesion) ifadesini kullanmayı gerekli görmüşlerdir” (Önder, 2014, s.15). İngiliz dilbilimci J.R. Firth “collocation” terimini “sözcükleri bir arada tutan ortaklık” olarak tanımlamıştır. Firth, “eşdizimlerin sentagmatik düzeyde bir soyutlama olduğunu direkt olarak kelimelerin anlamlarına kavramsal ya da fikri bir yaklaşımla ilgili olmadığını öne sürer” (1957, s.196). Buna göre “gecenin (night) karanlıkla (dark), karanlığın geceyle bir eşdizim olduğunu belirtir. Bununla birlikte sabah (morning) kelimesinin, gün (day) kelimesiyle bir birlikteliğinin olmadığını” ekler (1957, s.197). Firth’ü takip eden Halliday ve Sinclair da eşdizim kavramına yeni anlamlar yüklediler. Halliday (2004, s. 11) çalışmasında “eşdizimleri, kelimelerin birbirleriyle ortaklık kurma eğilimi olarak görür. Çatal-bıçak, borç vermek-para, tiyatro-oyun ortaklığı gibi. Onun için eşdizimler, sözcüksel bir ilişkidir yani anlamının ne olduğuna bakılmaksızın bir kelimenin diğer bir kelimeyle ortaklık kurmasıdır”. “Lyons, eşdizimlerin dizimsel (sentagmatik) ilişkilerine dikkat çekerek “sözcüklerin dilbilgisel olarak birbirlerine bağlı birliktelik oluşturması şeklinde tanımlamıştır” (Lyons’dan aktaran Suçin, 2013, s.140).

Vardar (1998, s. 98), eşdizimi “İki ya da daha çok sayıda dil biriminin genellikle aynı dizimde yer alması” olarak tanımlar.

Brashi (2005, s.1)’ye göre ise eşdizim “Sözcük yapısı itibari ile isimler, sıfatlar, fiiller ve zarfların başka kelimelerle birliktelik oluşturmasıyla ortaya çıkan bir yapıdır. Edat ve cümle gibi tekli ve çoklu yapılardan oluşmamaktadır”.

Eşdizimle ilgili diğer bir psikolojik tanımı Leech şu şekilde yapmaktadır:

“Eşdizimsel anlam, bir sözcüğün kendisiyle birlikte bir arada bulunma eğilimi gösteren sözcüklerin çevresel ilişkilerden kazandığı çağrışımlardan oluşur.” (Leech’den akt. Suçin, 2013, s. 141)

Sinclair (1991, s. 170)’e göre eşdizim “birbirlerine kısa bir mesafe içinde olan iki veya daha fazla kelimenin oluşumudur”. Örneğin “O eve geri gitti. Kapıyı açtığı zaman köpek havladı.” Bu cümlede gitti, geri, -e, zaman, o, açtı gibi kelimelerin hepsi ev ile bağlantılıdır ve bunlar eşdizim olarak düşünülmektedir. Eşdizimin bu tanımı kelimeler arasında herhangi bir sentaktik oluşumdan bahsetmez. Partington (1998)’a göre Sinclair’in bu tanımı metinsel bir tanımdır ve faydalı değildir.

“Hausmann’a göre, eşdizimlilik bir sözdizimsel ilişkiye sahip birleşimsel güçle sınırlandırılmış iki dilsel ögenin tekrarlayan kombinasyonlarıdır. Heid, Hausmann’a benzer bir görüşe sahiptir ve eşdizimlerin sözcük türetme ifadeleri olduğunu ancak işlevli kelimelerin bu tanıma dâhil olmadığı görüşünü savunur” (Hausmann ve Heid’den aktaran Ahmad, 2005, s.8). Cowie (1978), eşdizimleri sentaktik çerçevede ele alır. Genellikle bir arada görülen kelimeler arasındaki sözdizimsel (sentaktik) ilişkiyi önemser ve bunun eşdizim için belirleyici bir faktör olarak görür.

Saeed (2003, 60), eşdizimleri, defalarca birlikte kullanılan kelimelerin oluşturduğu bir yapı olarak görür ve eşdizimlerin basmakalıp ifadeler şeklini alana kadar fosilleşmeye maruz kalabileceği görüşündedir. Wouden (1997, s.5), “eşdizimleri sözcük öğelerinin birleşiminde kendine özgü sınırlamaları olan bir yapı olarak görür ve ‘kendine özgü’ kelimesini bu tanımda anlamsal ve sözdizimsel düzenliliklerin kapsamı dışında olan bir sınırlamanın göstergesi olarak görür”. Bu tanıma göre, “blonde (sarı) sözcüğünün neden saç için sınırlandırılmış olduğunu ya da have a drink (içecek bir şey almak) ifadesinin sadece bu anlamla sınırlandırılmış ve have an eat (yiyecek bir şey almak) ifadesinin neden kullanılmadığının mantığını anlayamayız” (Ahmad, 2005, s.8).

Klasik Arap dilcilerinin eşdizime dair yaptıkları tanımlara değinmek gerekirse denilebilir ki, onlar eşdizim terimini eşanlamlılık ve zıtanamlılık çerçevesinde ele almışlardır. Arap dil bilgini es-Sa’leb Arapçada bazı sözcüklerin birlikteliklerini, mucâverat el-eddâd (zıtların birlikteliği) terimiyle ifade etmektedir. es-Sa’leb’e göre Kuran-ı Kerim’de تُمْ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى (Sonra ne ölecek onda ne hayat bulacaktır, A’lâ Suresi, 13) ayetinde geçen يَمُوتُ ve يَحْيَى sözcükleri birliktelik oluşturmaktadır (Suçin, 2013, s.141).

“Halliday ve Hasan, eşdizimleri metnin bağdaşıklığını sağlayan araçlardan biri olan sözcüksel bağlaşıklık (lexical cohesion) çerçevesinde ele almışlardır” (Halliday ve Hasan’dan aktaran Suçin, 2013, s.141). Arap bilgini el-Câhiz’de Kuran’da devamlı birlikte kullanılan ifadeleri göz önünde bulundurarak şu örnekleri verir (Cahiz’den aktaran Önder, 2014, s. 10):

1. الصلاة والزكاة (Namaz ve zekât)
2. الجنة والنار (Cennet ve cehennem)
3. الجن والإنس (İnsanlar ve cinler)

Modern Arap dilbilimcilerinden “Hassân (1973, s. 216), dilbilgisel eşdizimlerden bahseder ve bunu et-tedam (birleşim) olarak adlandırır. Bu birliktelikleri belirlemeden anlamlarının tam olarak belirlenemeyeceğini ifade eder”. Bu noktada ضرب (vurmak) fiilini ele alacak olursak, oluşturdukları birliktelikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. ضرب قلب ‘beating of the heart’ (kalp atışı)
2. ضرب عرق ‘rupturing of a vein’ (fitik)
3. ضرب عملة ‘coining of money’ (para basmak)
4. ضرب خيمة ‘setting up a tent’ (çadır kurmak)
5. ضرب مثل ‘giving an example’ (örnek vermek)
6. ضرب في الأرض ‘commencement of a journey (yolculuğun başlaması)
7. ضرب في الماء ‘going swimming’ (yüzmeye gitmek)
8. ضرب على يد ‘preventing someone from doing something’ (birini bir şey yapmaktan alıkoymak)

(Hâfız, 2004, s.11).

Aynı şekilde Arapça’da isim ve sıfat birlikteliği bu konuda diğer bir örnek olarak verilebilir. Örneğin, جريمة (suç) sözcüğü sıfat olan نكراء (yüz kızartıcı, iğrenç) sözcüğüyle anlamsal bir birliktelik oluşturmaktadır.

2.3. Eşdizim Çeşitleri

Eşdizimler, dilbilimciler tarafından çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. Eşdizimleri yapı bakımından ayıran dilbilimciler bunları “serbest, sınırlı, bağımlı” şeklinde sınıflandırmıştır. Diğer bir sınıflandırma “sözcüksel ve gramatik” eşdizimler olarak yapılmıştır.

2.3.1.Yapı Bakımından Eşdizimler

Bu eşdizimleri serbest, sınırlı, bağımlı olarak üçe ayırmak mümkündür.

2.3.1.1. Serbest Eşdizimler:

Bu eşdizimleri oluşturan sözcükler arasındaki bağ çok güçlü değildir. Birliktelik oluşturan sözcüklerin yerine başka sözcükler kullanılabilir.

- They hurt her *badly* (Onlar ona kötü bir şekilde zarar verdi)
They hurt her *terribly* (Onlar ona korkunç bir şekilde zarar verdi).
- I got my pants *wet* (Benim pantolonum ıslak)
I *wet* my pants (Ben pantolonumu ıslattım)
- المعركة / الحرب / بدأت / انتهت (The war/battle began /ended)
(harp/harp başladı/harp bitti).

Serbest eşdizimler, sadece sözcüklerin sıkı olmayan birlikteliklerinden değil aynı zamanda kavramların genel özellikleri sebebiyle de oluşmaktadır (Önder, 2014). Örneğin ‘güzel performans’ ve ‘güzel ev’ eşdizimlerindeki ‘güzel’ sözcüğü aynı anlamı karşılamaz. Güzel performans derken performansın kalitesi ve başarısı göz önünde bulundurulurken güzel ev eşdiziminde evin beğenildiğine dair bir ifade vardır.

Serbest eşdizimler, çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu nedenle oldukça fazla örnek verilebilir. Örneğin Arapçada تناول fiili birçok farklı sözcükle birliktelik oluşturabilir:

- تناول الطعام : yemek yedi
- تناول الكلام : söz aldı
- تناول المخدرات : uyuşturucu aldı
- تناول الموضوع : konuyu ele aldı
- تناول بعض الأكلات الخفيفة : atıştırdı
- تناول كتابا : kitabı aldı

Buna ek olarak serbest eşdizimler dilin daha çok ana kullanıcıları tarafından anlaşılabilir anlamaları içerisinde barındırabilir. Örneğin Arapçada سجل هدف eşdizimi ‘gol atmak’ anlamına gelmektedir. خطف هدف eşdizimi de ‘büyük bir çabadan sonra atılan gol’ anlamına gelir. Bu

anlamı, anadil kullanıcıları kolaylıkla anlayabilmektedir. Fakat dili sonradan öğrenenler bu ibareleri ancak öğrenerek benimseyebilirler. Bu tarz serbest eşdizim örneklerine Arapçada oldukça sık rastlanabilir. Yine ‘gol atmak’ anlamında kullanılan أحرز هدفا eşdizimiyle حصل على هدف eşdizimini karşılaştıracak olursak, maç devam ediyorken spikerin gol olma durumunda أحرز هدفا ifadesini kullandığını görmek mümkünken aynı anlamı barındırıyor gibi görünen حصل على هدف ifadesini kullanmak için maçın sonlanmış olması gerekmektedir. Bu noktada denilebilir ki serbest eşdizimlerde aynı sözcüklerin kullanıldığı fakat küçük bir anlam farklılığıyla da karşılaşmak mümkündür.

2.3.1.2.Sınırlı Eşdizimler:

Bu eşdizim çeşidinde birliktelik oluşturmuş olan sözcükler arasında serbest eşdizime göre zayıf bir bağ vardır. Birliktelik oluşturulan sözcükler birtakım sözcüklerle sınırlı bir birliktelik içindedirler. Bu eşdizimler, bizzat kendi içlerinde mevcut olan bir değişmeceli anlamdan dolayı birbirleri ile sık kullanılırlar.

- Özne-Yüklem: birds is singing (*Kuş ötüyor*)
اندلعت /نشبت / شبت الحرب /معركة (the war/battle broke out/flared up)
(*çatışma/savaş patlak verdi/savaş çıktı/alevlendi*)
Görüldüğü üzere اندلع (patlak verdi), نشب (çıktı) ve شَبَّ (çıktı, alevlendi) fiilleri savaş, çatışma gibi isimlerle oluşturulan birlikteliklerle sınırlıdır. Burada نشب ve حرب sözcükleri arasındaki bağlantı rastlantısal değil sözcüğün dil içinde bulduğu anlam açısından semantik bir birlikteliktir.
- Yüklem-Nesne: compile a dictionary (*bir sözlük derlemek*)
خاض المعركة / خاض المفاوضات (He rushed into/embarked on battle/negotiations.)
(*savaşa girdi/ müzarekelere girdi*)
Bu örnekte خاض yerine دخل kullanılabiliirdi. Ancak المعركة sözcüğünün ile oluşturduğu birliktelikte anlam uyumunu diğer fiiller sağlayamamaktadır. Çünkü burada verilmek istenen anlam sıradan bir girişi ifade etmek değildir. خاض sözcüğünün sözlük anlamındaki gibi cesaretle dalmak, girişmek anlamını belirtmektedir.
- Sıfat-İsim: sincere condolences (*samimi başsağlığı*)
معركة / حرب طاحنة / شعواء / ضاربه معركة (devastating /damaging war/battle)
(*yıkıcı/hasar verici savaş/çatışma*)
جريمة / ابتسامه نكراء (vicious crime/smile) (*iğrenç gülümseme/suç*)

2.3.1.3.Bağımlı Eşdizimler:

Eşdizimlerle deyimler arasında bir köprü niteliğini taşıyan eşdizim çeşididir. Birliktelik oluşturan eşdizimler genelde birbirlerini çağrıştırırlar ve birbirlerini büyük oranda sınırlarlar. Bu eşdizimlerde sözcükler tamamen bir anlam bütünlüğü içerisinde.

➤ foot the bill (hesabı ödemek) , curry favour (yalakalık yapmak)

حرب ضروس (fierce war) (şiddetli savaş)

Bu örnekteki ضروس sözcüğü sözlük anlamı itibariyle birşeyi ısırarak, ısırarak yemek anlamındadır (İbn Manzur, 1311). Bu anlam göz önünde tutulduğunda savaşın şiddetini belirtmek için anlamsal olarak ضروس sözcüğüyle bir birliktelik kurulmuştur.

جيش جرار huge army (dev ordu)

أطرق الرأس (He bowed his head) (Başını eğdi), شمر سواعده (He bared his upper arms) (kollarını sıvadı, ciddi olarak işe koyuldu).

Örneklere görüldüğü gibi bağımlı eşdizimlerin en önemli özelliği bir sözcük söylendiğinde diğer sözcüğü çağrıştırması ve akla getirmesidir ve başka sözcüklerle yer değiştiremeyecek kadar birbirlerine bağlı olan yapılar olmasıdır. (Huseyni, 2007). Bu eşdizimler deyimsele anlam içerdiklerinden hedef dile olduğu gibi aktarmak eşdizimsel uyumsuzlukları da beraberinde getirebilmektedir. Bu uyumsuzlukların en çok yaşanacağı dillerden biri Türkçe'dir. İkilemelerin Türkçe'de oldukça fazla kullanımı ve bu dile özgü olan anlatım biçimini, ikilemelerin daha az oranla bulunduğu bir hedef dile aktarmak oldukça güç görünmektedir. Süslenip püslenmek, takip takıştırmak, verip veriştirmek gibi ikilemeler hedef dile aktarıldığında ses benzerliğinden elde edilen ahenk kayba uğrayabilir bu kaybı önlemek için çevirmen bazen şiirin anlamını biçimine tercih etmek durumunda kalabilir (Suçin, 2013). Arapçada nadir de olsa ses benzerliği yoluyla bir araya gelmiş bağımlı eşdizimler vardır:

جَنَّ جَنُونَهُ (çıldırıldı)

تفرقوا شذرا منذرا (çil yavrusu gibi dağıldılar)

إن أجلا أو عاجلا (er ya da geç)

Bağımlı eşdizimlerde her ne kadar bir sözcük diğer sözcüğü çağrıştırıp beraber kullanılsalar da, çalışmamız sırasında kelimelerin ilk çağrıştırdığı kelimeler dışında başka kelimelerle de birliktelik oluşturdıkları tespit edilmiştir. Örneğin حرب ضروس birlikteliği حرب شديدة şeklinde

de ifade edilebilmektedir. Bu durumda eşdizimlerin sınıflandırması yapılırken ‘bağımlı eşdizimler’ yerine “sık birliktelikli eşdizimler” ifadesini kullanmak daha doğru olacaktır. Çalışmamızda bağımlı eşdizimler “sık birliktelikli eşdizimler” olarak adlandırılacaktır.

2.3.2. İşlev Bakımından Eşdizimler

2.3.2.1. Tipik ve Belirtik Eşdizimler

Bütün dillerde var olan bu eşdizim türlerine Arapçada *الاقتران العادي* ve *الاقتران غير العادي*, İngilizcede ise usual ve unusual collocation denilmektedir (Huseyni, 2007, s.81). Bu ifadeler dilde sıradanlığı ele almaktadır. Konuşma ve yazmada herhangi bir hataya rastlanmayan anlık düşünme ile anlaşılabilir mevcut eşdizimlere tipik eşdizimler, bir sözcük parçasını duyduğumuzda diğer parçasını tahmin edemediğimiz edebi bir varlığı olan eşdizimlere de belirtik eşdizimler denmektedir (Huseyni, 2007). Bir konuşmacı ya da yazarın iletisini seçerken iki genel seçeneği mevcuttur. İlki dilde hali hazırda bulunan tipik birliktelikleri kullanarak metni oluşturmaktır. Diğerisi ise eşdizim aralığıyla oynayarak tipik olmayan bir eşdizimle okuyucuyu veya dinleyiciyi şaşırtacak nitelikte bir birliktelik oluşturmaktır. Tipik eşdizimlere hemen hemen her metinde rastlamak mümkündür ancak tipik olmayan eşdizimlere ancak roman, şiir ya da öykü gibi yazınsal türlerde rastlanır (Suçin, 2013). “Dilde tipik ve tipik olmayan eşdizim kullanımları belirtik eşdizim kavramına bizleri sevk eder” (Baker, 1992, s.51). Belirtik eşdizimler tipik olmayan imgeler oluşturmak için kullanılır. Özellikle kurgusal edebiyat, şiir, güldürü ve reklamlarda sıkça rastlanmaktadır. Bu yolla sıra dışı imgeler oluşturarak okuyucunun dikkati çekilmek istenmektedir. Örneğin Suçin (2013, s. 168) ’in bahsettiği Şeyh er-Ruhbi’nin bir şiirine göz atacak olursak:

لسنا أغبياء ولسنا حمائم حرب

سنحرق هذا الجرح حتى آخر دمة في الأفق

Aptal değiliz, savaş güvercinleri değiliz

Bu yarayı ekeceğiz ufuktaki son gözyaşına kadar

Bu şiirde ‘güvercin’ ile ‘savaş’ bir birliktelik oluşturmuştur. Hâlbuki güvercin “barış” ile anılan bir sözcüktür. Ancak burada şair tipik bir eşdizimle değil, ironi yaparak belirtik bir eşdizim olarak kullanmış ve dikkati çekmiştir.

2.3.2.2. Kültürel Eşdizimler

Kültür bir milletin en önemli toplumsal taşıyıcısıdır. Örf, adet, gelenek ve dini fenomenleri içeren kültür, dilde de varlığını göstermektedir. Bu yönden bakılacak olursa eşdizimler, kültürel etkiler taşırlar. Elbette ki kültürel odaklı eşdizimler hedef dilde normal görünmeyebilirler. Hatta çevirmen bu noktada oldukça zorluk yaşayabilir ve çevireceği metnin içerdiği kültürel ifadeleri aktarabilmek amacıyla metnin içerisinde ek bilgiler ve dipnotlar vermek zorunda kalabilir. Örneğin إيتاء الزكاة (zekât vermek), إقامة الصلاة (namaz kılmak) gibi İslam kültüründe mevcut olan ifadelerin Türkçe'ye veya Arapça'ya aktarmakta sıkıntı yoktur. Ancak bu ifadeleri Budist veya başka bir din mensubu kişilerin diline aktarmak zor olacaktır. Çevirmen bu kavramları açıklayabilmek için ek bilgiler ve dipnotlar vermek durumunda kalabilir. Aynı şekilde 'ekmek' ile 'tereyağı' (bread and butter) İngilizcede birliktelik oluşturmakta ancak Arapça ve Türkçe'de oluşturmamaktadır (Suçin, 2013). Türkçede de 'köfte ekmek' birlikteliği aynı sebeplerle birliktelik oluşturmaktadır. Yine ekmeğin Türk kültüründe önemli bir yere sahip olduğunu gösteren 'ekmeğini paylaşmak' eşdizimi, Mısır'da kendini عيش وملح 'ekmek ve tuzla yaşamak' şeklinde gösterir. Bu kültürel eşdizimler toplumların kültürel yapılarıyla doğrudan ilişkili olunduğunun bir göstergesidir.

2.3.2.3. Kullanımsal Değişkeye Bağlı Eşdizimler

"Kullanımsal değişke "register" kavramının Türkçe karşılığı olarak görülmekte ve belli bir durumla bu durum için seçilen dil arasındaki ilişki türünü belirten bir kavramdır" (Suçin, 2013, s. 169). Bu değişke, söylem alanı, resmiyet derecesi, söylem aracı şeklinde üç boyutlu bir kavramdır. Söylem alanı boyutu için denilebilir ki hukuki bir konuyu anlatırken kullanılan dil ile sporla ilgili bir konuyu anlatırken ki dil oldukça farklıdır. Bir diğer boyut olan resmiyet derecesi de söylemdeki şahısların arasındaki samimiyet düzeyiyle ilgilidir. Bir doktorun hastasıyla olan resmiyet derecesi çocuğuyla olan resmiyet derecesinden farklıdır. Üçüncü boyut olan söylem aracı ise dilde kullanıcının kullandığı dil kodu ile ilgilidir. "Yazılı dil, argümanlarını yalnızca insanda ve yazıda muhafaza eder. Ancak sözlü dil, yazılı dili de kapsayacak şekilde ortamı, kültürü kısaca o anki hayatın tamamını muhtevasında taşıyacak kadar geniştir. Örneğin kutsal kitaplar yazılı olarak mevcut olsalar da sözlü olarak indikleri için yazılı bir metinle aynı kategoride değerlendirilemez" (Önder, 2014, s. 34).

2.3.3. Gramatik Ve Sözlüksel Eşdizimler

Benson'a göre eşdizimler iki kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar gramatik eşdizimler ve sözlüksel eşdizimlerdir (Benson'dan aktaran Nofal, 2012, s. 81-84).

2.3.3.1. Gramatik Eşdizimler:

- Fiil-edat kombinasyonu: abide by, abstain from, account for gibi..
- İsim-edat kombinasyonu: access to, accusation against, administration for gibi..
- Sıfat-edat kombinasyonu: absent from, accountable to (with) answerable for gibi..
- Fiil-sıfat kombinasyonu (iki kelimedenden oluşan fiiller): about, by, down, along, around, aside gibi..

Did you *make up* this story?

How do you *account for* this phenomenon's?

Ghazala (2007) Arapça eşdizimleri yirmi farklı gramatik desen içerisinde ele almıştır:

1. İsim+sıfat kombinasyonu : قول سديد a right saying (doğru söz)
2. İsim+isim kombinasyonu: شروق الشمس sun rise (gün doğumu)
3. İsim+bağlaç+isim kombinasyonu: الخير والشر good and evil (hayır ve şer)
4. Sıfat+sıfat kombinasyonu: جائر ظالم despotic and oppressive (baskıcı despot)
5. Fiil+isim kombinasyonu (mecazi olmayan anlam): سمع صوتا to hear a sound (bir ses duydu)
6. Fiil+isim kombinasyonu (mecazi anlam): لقن درسا to teach someone a lesson (birine ders vermek)
7. Fiil+mastar: علا علوا to rise high (yükseldikçe yükselmek)
8. Fiil+zarf kombinasyonu: بات شبعان to sleep with a full stomach (tok uyumak)
9. Fiil+edat(harf-i cer)+isim kombinasyonu: جهش بالبكاء to burst into tears (hıçkırığa hıçkırığa ağlamak)
10. Fiil+İlgi zamiri (ismi mevsul)+fiil: أعزمن أنذر he who warns is excused (uyaran kişi görevini yapmıştır)
11. Fiil+ bağlaç+ fiil kombinasyonu: أعطى ومنع to give and prevent (verdi ve önledi)
12. Zaman/yer zarfı+bağlaç+zaman/yer zarfı kombinasyonu: أولا وأخيرا first and last (ilk ve son)
13. Edat(harf-i cer)+isim+isim kombinasyonu: بمحض الصدفة by sheer coincidence (tamamen tesadüf)
14. Olumsuzluk edatı+ isim+bağlaç+olumsuzluk edatı+isim kombinasyonu: لا تفريط ولا إفراط neither excess nor neglect (ne az ne çok)
15. İsim+fiil kombinasyonu: حي يرزق alive and kicking (deli dolu, eli ayağı tutan)

16. İsim+ edat (harf-i cer) +isim kombinasyonu: الكمال لله (god is perfect) (eksiksiz olan Allah'tır)
17. Edat (fiil gibi amel eden)+isim kombinasyonu: ليت شعري I wish I knew (Keşke bilseydim)
18. Keyfî gramer kalıpları (yemin vb) kombinasyonları: والذي نفسي بيده (nefsimi elinde tutan Allaha and olsun ki.)
19. Keyfî gramer kalıpları(küfür/lanet okuma): عليك اللعنة curse on you (defol, sana lanet olsun)
20. Keyfî gramer kalıpları (Kalıp sözler): سلمت يداك (eline sağlık)

2.3.3.2. Sözlüksel Eşdizimler:

- İsim- Fiil kombinasyonu: bells ring (*çanlar çalıyor*), bees buzz (*arılar vızıldıyor*), birds chirp (*kuşlar cıvıldıyor*).
- Sıfat-İsim kombinasyonu: a confirmed bachelor (*müzmin bekâr*), a pitched battle (*meydan savaşı*).
- Fiil-İsim kombinasyonu: make an impression (*izlenim bırakmak*), fly a kite (*uçurtma uçurtmak, zarf atmak*)
- Zarf-Fiil kombinasyonu: thoroughly plan (*ayrıntılı bir şekilde planlamak*), hardly speak (*zorlukla konuşmak*)
- Zarf-Sıfat kombinasyonu: extremely odd (*oldukça tuhaf*), completely useless (*tamamen yararsız*)

2.4. Eşdizimin Önemi

Eşdizimsel yapıların dil öğretiminde önemli bir yeri bulunur. Yabancı dil öğrencilerinin yaptığı hatalar genellikle iki birimden birinin daha önce hiç gerçekleşmemiş biçimde bir arada kullanılmasından kaynaklanmaktadır. “Dilbilimciler, yaptıkları birtakım çalışmalarla birlikte, eşdizimlerin bir kelimeyi anlamının en önemli yollarından biri olduğunu vurgulamaktadırlar” (Duan and Qoin'den aktaran Shammas, 2013, s.115). Bu nedenle diyebiliriz ki bir kelimenin anlamında derinleşmek için dil öğrenenlerin eşdizimleri iyi bir şekilde bilmesi gerekir. “Laybutt bununla birlikte işlevsel ve bağlamsal faktörlerin de göz önünde bulunması gerektiğine dikkat çeker” (Laybutt'dan aktaran Shammas, 2013, s.115).

“Eşdizim tekniği, dilin doğru kullanımını ana dil seviyesinde kazandıracak bir etkiye sahiptir. Ayrıca bu teknik dildeki farklı söyleyiş biçimlerinden haberdar ederek, dili en geniş sınırları

içerisinde kullanmaya fırsat vermektedir” (Dedeoğlu & Şen, 2010, s.12). “Bununla birlikte eşdizimler dili daha güzel, daha retorik ve daha güçlü kılmaktadır. Ayrıca dili bu denli güzel hale getiren özel tadın ve çekiciliğin kaynaklarıdır. Eşdizimlerin çevirisi; uygun isimleri uygun fiillerle, uygun fiilleri uygun isimlerle, uygun isimleri uygun isimlerle, uygun sıfatları uygun isimlerle eşleştirmekle süregelen bir mücadeledir” (Soyer, 2006, s.61).

Günümüzde ülkeler arasındaki zaman ve mekân sınırlarının ortadan kalkması, insanları bir yabancı dil öğrenmeye neredeyse zorunlu kılmaktadır. Bir dili yabancı dil olarak öğrenenler o dili anadili olarak öğrenenler gibi iletişim kurmak için kalıplaşmış ifadelerden yararlanmak durumundadırlar. Yabancı bir dili konuşurken orijinal kalıpları doğru ve yerinde kullanmak o dile olan hâkimiyetin derecesini gösterir. Kalıp sözlerin hangi durumlarda kullanıldığı ve ne tür bir işlevi olduğunu bilmek yabancı dil öğrenenler açısından oldukça önemlidir (Yaylı vd., 2011). Bu nedenle denilebilir ki eşdizimler, ifade edilecek cümlelerin öğrenilen hedef dilin doğallığına, akıcılığına ve kıvraklığına sahip olunmasını sağlar, yazılı ve sözlü ifadelerle farklı tarzlar kullanılmasına ve alternatif ifade biçimleri oluşturulmasına yardımcı olur (Balı & Köksal, 2016, s.5).

Bu bağlamda düşünülecek olursa eşdizim; sözcükbilim, sözlükbilim, sentaks, semantik gibi dilbilimin tüm alt dallarında yeri olan özellikle de anlambilim çalışmalarında hayati öneme sahip bir kavramdır. Eşdizimin öğeleri arasındaki anlam keyfiyeti araştırıldığında harikulade veriler elde edilmesi mümkündür. Hem çeviri çalışmalarında hem yabancı dil öğretiminde büyük öneme sahip eşdizimler, dil hâkimiyetinin derecesini belirleyen bir işleve de sahiptir.

BÖLÜM 3

SPOR METİNLERİNDEKİ EŞDİZİM ÖRNEKLERİ VE SINIFLANDIRILMASI

Bu bölümde eşdizimler yapı bakımından ve alansal olarak sınıflandırılmıştır. Yapı bakımından eşdizimler sözcüklerin birlikte kullanılma sıklıklarına göre sınıflandırılmıştır. Alansal eşdizimler ise spor metinlerinde geçen eşdizimsel birlikteliklerin kullanım alanlarına göre özelleştirilerek sınıflandırılmıştır. Bu tür sınıflandırmalar yabancı dil öğrenenlerin dili aktif bir şekilde kullanabilmelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Zira alansal sınıflandırma hangi durumda hangi birlikteliklerin kullanıldığını belirlemektedir. Spor metinlerinin taranması esnasında, metinlerde sıklıkla kullanıldığı fark edilen alansal eşdizimler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu bölümde sınıflandırmalar sonrasında verilen örnek cümleler, spor metinlerinden doğrudan alınmıştır. Doğrudan alınan bu cümlelerde, hemzenin yazılışı, tenvin kullanımı vb. gramatik hatalar yapıldığı görülmüştür ancak örnekler, herhangi bir düzeltme yapılmadan çalışmaya eklenmiştir.

3.1. Yapı Bakımından Eşdizim Örnekleri

1. Temel Sözcük : انتقالات

Ek Sözcük : سوق، موسم، الشتوية، الصيفية

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

Genel Arapçada ‘bir yerden başka bir yere gitme- geçme- yer değiştirme’ anlamlarını içeren, spor metinlerinde ise ‘transfer’ anlamında kullanılan انتقالات kelimesi انتقال kelimesinin çoğuludur ve kullanım aralığı olarak انتقالات kelimesi tekil haline göre daha çok kullanılır.

Sıfatlarla oluşturabileceği birliktelikler düşünülmediğinde sınırlı sayıda kelimeyle birliktelik oluşturur. سوق ve موسم kelimeleriyle birliktelik oluşturduğunda ‘muzafun ileyh’ yani tamlanan konumunda kullanılır ve birlikteliğin ikinci kelimesi olur. الشتوية ve الصيفية kelimeleriyle birlikte kullanıldığında sıfat tamlamasının ‘mevsuf’u olarak kullanılır ve birlikteliğin ilk kelimesi olur. الانتقالات الصيفية birlikteliği ‘yaz transfer dönemi’ anlamındadır. Bu birliktelik aynı zamanda ‘ana transfer dönemi’ olarak da kullanılır. Bunun sebebi yaz dönemi transferleri, transfer döneminin uzun sürdüğü ve takımlar için etkili transferlerin yapılabileceği transfer mevsimi olmasıdır.

Örnek Kullanım:

سوق الانتقالات / Transfer piyasası

سينطلق سوق الانتقالات الصيفية في أوروبا بعد 3 أشهر.

الانتقالات الشتوية / Ara transfer dönemi

كشفت إحدى دراسة نشرت اليوم أن سوق الانتقالات الشتوية في أوروبا والتي انتهت منذ أيام قليلة، ارتفعت بنسبة 10% مقارنة بالموسم الماضي.

الانتقالات الصيفية / (Ana) transfer dönemi

انضمام كامبل لدورتموند قد يكون أكبر صفقات موسم الانتقالات الصيفية بألمانيا.

موسم الانتقالات / Transfer dönemi

شهد موسم الانتقالات الشتوية في يناير عام 2016 هدوء كبير في أبرز الأندية الأوروبية الكبرى حيث لم يكن هناك ضجة كبيرة في الصفقات أو مبالغ طائلة تدفع من أجل اللاعبين.

2. Temel Sözcük : ضربة - ركلة

Ek Sözcük : حرة مباشرة، زاوية = ركنية، حرة، جزاء

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

ركلة kelimeleri eşanlamli kullanılan iki kelimedir ve ‘vurma, vuruş, atış’ anlamında kullanılır. Sıfatlarla oluşturabileceği birliktelikler düşünülmediğinde sınırlı sayıda kelimeyle

birliktelik oluşturur. Sıfatlar dışında birlikteliklerinde genellikle terimsel ifadeler olarak karşımıza çıkar. Aşağıdaki örneklerde eşdizimsel birliktelikler ضربة kelimesiyle kullanılmıştır. Aynı örnekler ركلة kelimesiyle de kullanılabilirler. Bu durumda birlikteliklerin anlamlarında herhangi bir değişiklik söz konusu olmaz.

Örnek Kullanım:

ضربة الجزاء / Penaltı

ضربة الجزاء السحرية من ميسي وسواريز.

ضربة حرة / Serbest vuruş

ضربة حرة لجونينو تهدي ليون ثلاث نقاط.

ضربة ركنية / Köşe vuruşu

حارس الشياطين الحمر يتلقى هدفا من ضربة ركنية.

ضربة حرة مباشرة / En direkt serbest vuruş

سجل كريستيانو رونالدو هدفا رائعا من ضربة حرة مباشرة، في شباك برشلونة.

3. Temel Sözcük : تعادل

Ek Sözcük : متوقع، مخيب، ايجابي، سلبي

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

تعادل kelimesi berabere kalmak anlamındadır. Genellikle sıfatlarla birliktelik oluştururlar. Bu kelimenin, aşağıda örnekleri verilen kelimelerle daha çok birliktelik oluşturduğu görülmüştür. التعادل السلبي birlikteliği genellikle golsüz beraberlikler için kullanılır. Buna karşılık olarak التعادل الايجابي birlikteliği gollü beraberlikler için kullanılır.

Örnek Kullanım:

التعادل السلبي / Golsüz beraberlik

انتهى لقاء الفتح والخليج في الجولة الرابعة عشرة بدوري جميل للمحترفين بالتعادل السلبي وذلك في اللقاء الذي أقيم بينهما على ملعب الأمير عبد الله.

التعادل الإيجابي / Gollü beraberlik

حسنت نتيجة التعادل الإيجابي بهدفين لكل فريق، نتيجة مباراة أرسنال ومانشستر سيتي.

التعادل المخيب / Beklenmeyen – hayal kırıcı beraberlik

الكاميرون تشعر بالتفاؤل قبل كأس أفريقيا رغم التعادل المخيب أمام الكونغو الديمقراطية وديا.

التعادل المتوقع / Beklenen beraberlik

التعادل المتوقع يخيم على لقاء جنوب إفريقيا والمكسيك.

4. Temel Sözcük : هدف

Ek Sözcük : الوعيد، الفوز، الحسم، التعادل

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

هدف kelimesi futbolda gol anlamındadır. İsim tamlaması olarak veya sıfat tamlaması olarak birliktelik oluşturabilir. Bu kısımda هدف kelimesinin sıfat veya isimlerle birlikteliği verilmiştir.

Örnek Kullanım:

هدف التعادل / Beraberlik golü

لم نستطع إحراز هدفاً ثانياً وملقا صنع عدة فرص في الشوط الثاني وهدف التعادل جاء في الوقت الضائع وأنا أكره سيناريوهات كهذه.

هدف الحسم / Bitirici gol

هل حرم الحكم ريال مدريد من هدف الحسم أمام فولفسبورج؟

هدف الفوز / Galibiyet golü

صاحب هدف الفوز على الهلال ماذا قال بعد المباراة؟

هدف وحيد / Tek gol

هدف يوفتوس الوحيد جاء عن طريق التسلسل.

5. هدف : Temel Sözcük

خطف، ضيع، سجل، أحرز : Ek Sözcük

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

Bu kısımda هدف kelimesinin birliktelik oluşturduğu fiiller verilmiştir. Gol atmak anlamında هدف أحرز veya هدف سجل birliktelikleri kullanılır. Bir takımın büyük çabalarla attığı veya karşılaşmanın son dakikalarında attığı golü ifade etmek için هدف خطف birlikteliği kullanılır.

Örnek Kullanım:

أحرز هدفًا / Gol atmak

ماذا سيفعل سانشيز إذا أحرز هدفًا في مرمى برشلونة ؟

سجل هدفًا / Gol atmak

محمد غرسالة سجل هدفًا رائعًا بالدوري الأوكراني.

ضيع هدفًا / Gol kaçırmak

براهيمي ضيع هدفًا مع بورتو في ختام البطولة.

خطف هدفًا / Gol atmak (son anda-sonunda)

خطف فياريال الاسباني هدف الفوز في الدقيقة الأولى من الوقت بدل الضائع من ليفربول الانكليزي.

6. Temel Sözcük : خطأ

Ek Sözcük : فادح، كبير، خطير، متكرر

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

خطأ kelimesi faul veya hata anlamında kullanılır ve genellikle sıfatlarla birliktelik oluşturur. كبير ve فادح sıfatlarıyla birliktelik oluşturduklarında faul anlamından ziyade hata anlamında kullanılır. Örneğin, kalecinin büyük hatasından sonra karşı takımın gol atması.

Örnek Kullanım:

خطأ متكرر / Aynı faul-tekrarlayan faul

يبدو بأن تيري هنري بات فظناً لهذا الخطأ المتكرر من جيرارد، ففي لقاء إنجلترا وفرنسا في بطولة أمم أوروبا 2004 أعاد قائد ليفربول الكرة لحارس مرماه ليلتقطها هنري ويكسب منها ركلة جزاء.

خطأ خطير / Tehlikeli faul

خطأ خطير يفسد ضجة ركلة جزاء ميسي وسواريز.

خطأ كبير / Büyük hata

ارتبكنا خطأ كبيراً في هدف ألتتيكو.

خطأ فادح / Büyük-ağır hata

ارتكب حارس مرمى نادي العهد اللبناني، حسن بيطار، خطأ فادحاً خلال المباراة التي جمعت فريقه بنظيره نادي التين أسير التركمانستاني في افتتاح مباريات المجموعة الأولى من مسابقة كأس الاتحاد الآسيوي لكرة القدم.

7. Temel Sözcük : حاضر

Ek Sözcük : غائب، الإنقاذ، التصدي

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

حاضر kelimesi حضر fiilinin ism-i failidir. 'Hazır' anlamında kullanılır. Genellikle ل harf-i ceriyle birlikte kullanılır. حاضر للإنقاذ ve حاضر للتصدي birlikteliği örneğin bir kalecinin gelişen

pozisyonda topu dikkatle takip etmesi ve gole engel olması veya bir şutu dikkatle takip etmesi sonucunda gole izin vermemesi durumunda kullanılır. حاضر غائب birlikteliği karşılaşma esnasında bir oyuncunun varlık gösterememesi veya kendisinden beklenen performansı ortaya koyamaması durumunda kullanılır.

Örnek Kullanım:

حاضر للتصدي / حاضر للتصدي (müdahaleye)- çıkarmaya (topu)

برافو حاضر للمرة الثانية للتصدي لتسديدة جديدة قوية للاعب إمبرابا.

حاضر للإنقاذ / Kurtarmaya hazır

والهجمات من الجهة اليسرى للدييور وراموس دائما حاضر للإنقاذ.

حاضر غائب / Varla yok arası

نشأت مسابقة دوري الدرجة الاولى عام 1977 مع اطلاق الدوري الممتاز في السعودية .. وفيها حضر المحترف الأجنبي منذ البداية .. استمر حاضراً غائباً .. حتى جاء قرار اتحاد الكرة بحظر تواجد اللاعب الأجنبي بدءاً من موسم 2003-2004.

8. Temel Sözcük : (الحكم) يحتسب

Ek Sözcük : خطأ ، تسلل ، هدف

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

الحكم kelimesi karar vermek anlamında kullanılır. Bu fiil spor metinlerinde genellikle الحكم kelimesini fail (özne) olarak alır. Ancak bu durum الحكم kelimesinin yanı sıra başka öznelerle birliktelik oluşturmayacağı anlamına gelmez.

Örnek Kullanım:

يحتسب (الحكم) الخطأ / (Hakem) Faule karar vermek

يحتسب الخطأ غير المباشر في حالة التسلل أو التدخل.

يحتسب (الحكم) التسلل / (Hakem) Ofsayta karar vermek

كيف لم يحتسب الحكم هذا التسلل.

يحتسب (الحكم) الهدف / (Hakem) Gole karar vermek

هدف محقق لم يحتسبه الحكم بداعى التسلل.

9. Temel Sözcük : خصم - غريم

Ek Sözcük : أزلي، أبدي، تقليدي

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

kelimeleri spor alanında eşanlamli kullanılan ve 'rakip' anlamına gelen iki kelimedir.

Örnek Kullanım:

Ezeli rakip / الخصم الأزلي

اليوم وبعد الفوز بلكلاسيكو يكون غوارديولا حقق ثلاثة إنتصارات على التوالي أمام الخصم الأزلي ريال مدريد.

Ebedi rakip / الخصم الأبدي

وأردف نوليتو: "دائما ما أرغب في تسجيل الأهداف حتى وأنا ألعب مع إبنتي في المنزل، وإذا ما كانت الأهداف ستسكن شباك الخصم الأبدي فالأمر بكل تأكيد سيكون أفضل.

الغريم التقليدي / Ezeli ve ebedi rakip

أحرز فريق النجمة بطل لبنان فوزا تاريخيا على غريمه التقليدي فريق الانصار بنتيجة (2/6) في المباراة التي أجريت امس على ملعب صيدا البلدي.

10. Temel Sözcük : فوز

Ek Sözcük : ثمين، كبير

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

فوز kelimesi فاز fiilinin masdarıdır ve ‘kazanmak’ anlamındadır. ثمين kelimesiyle oluşturduğu birliktelikte, bir takımın kazanmak zorunda olduğu bir karşılaşmayı kazanması durumunda ‘değerli galibiyet’ anlamında kullanılır. Bir takımın diğer takımı farklı mağlup etmesi veya karşı takımdan daha iyi bir oyun sergilemesi ve karşılaşmayı kazanması durumunda فوز كبير – büyük başarı, galibiyet- birlikteliği kullanılır.

Örnek Kullanım:

فوز ثمين / Değerli galibiyet - başarı

حقق إنبي فوزا ثميناً على مضيفه المقاولين العرب 3-1 على ملعب بترو سبورت، السبت، ضمن المرحلة التاسعة من الدوري المصري لكرة القدم.

فوز كبير / Büyük galibiyet - başarı

عقدت ادارة أمل بوسعادة تحت قيادة الرئيس الحاج كمال قاسيمي وأعضاء من مكتبه المسير وليمة على شرف اللاعبين بعد الفوز الكبير.

11. Temel Sözcük : انتصار

Ek Sözcük : ساحق

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

انتصار kelimesi ‘zafer’ anlamındadır. Spor metinlerinde büyük bir farkla kazanılan veya çok iyi bir oyun ve performans sonucunda elde edilen galibiyeti tanımlamak için genellikle ساحق kelimesiyle birliktelik oluşturur ve ‘ezici zafer’ anlamında kullanılır.

Örnek Kullanım:

انتصار ساحق / Ezici zafer

رونالدو صاحب الأرقام القياسية يسجل أربعة أهداف في انتصار ساحق لريال على مالمو.

12. Temel Sözcük : خسارة

Ek Sözcük : مذلة، ثقيلة

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

Genel olarak ‘kayıp’ anlamında kullanılan خسارة kelimesi sporda ‘yenilgi’ anlamında kullanılır. Arap spor basınında مذلة خسارة birlikteliği çok sık kullanılmasına rağmen Türk spor basınında bu kullanım çok sık karşımıza çıkmaz.

Örnek Kullanım:

خسارة مذلة / Rezil yenilgi

فان غال يحاول اصطيد رونالدو بعد الخسارة المذلة.

خسارة ثقيلة / Ağır yenilgi

خسارة ثقيلة للمنتخب العراقي أمام تشيلي.

13. Temel Sözcük : صافرة

Ek Sözcük : استهجان، انطلاق

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

‘düdük çalmak’ صَفَّرَ veya صَفَر kelimesi ‘düdük – ıslık’ anlamında kullanılır. صافرة kelimesi anlamında gerçek fiilleri olsa da genellikle bu fiillerin yerine أطلق fiiliyle birliktelik oluşturur (أطلق الحكم صافرة) ve ‘düdük çalmak’ anlamına gelir. استهجان kelimesiyle kullanıldığında ‘ıslık’ anlamında kullanılır.

Örnek Kullanım:

صافرة انطلاق (الشوط الأول / الثاني) / Başlangıç düdüğü

أطلق الحكم الدولي جهاد جريشة، صافرة انطلاق الشوط الثاني من مباراة المنتخب الوطني مع نظيره الليبي الودية، المقامة باستاد أسوان.

سقوط للاعب إمباربا من دون احتساب خطأ على يديه في ظل صافرات استهجان من جماهير رايو فايكانو.

14. Temel Sözcük : عزز

Ek Sözcük : الصفوف، الصدارة

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

عزز fiili ‘güçlendirmek - desteklemek’ anlamındadır. Fiiller masdarlara sahiptirler. Bu masdarlar fiillerinin yerine uygun gramatik koşullar oluştuğunda kullanılabilirler. Dolayısıyla temel sözcük olarak ele alınan bir fiilin تعزيز الصدارة birlikteliğinde olduğu gibi masdar halide kullanılabilir.

Örnek Kullanım:

تعزيز الصدارة / Liderliği güçlendirmek

الإنتر ينوي تعزيز الصدارة رغم مشاكل الإصابات.

عزز صفوفه / Kadroyu güçlendirmek

الفريق عزز صفوفه بثمانية لاعبين جدد.

15. Temel Sözcük : خطف

Ek Sözcük : فوز، لقب، هدف

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

خطف fiili sözlükte ‘kaçırmak – kapıp kaçmak’ anlamındadır. Spor metinlerinde birliktelik oluşturduğu kelimelere göre anlamında değişiklik meydana gelir. Bir Arap okuyucu spor metinlerinde خطف kelimesinin birlikteliklerinden birisiyle karşılaştığında bahsedilen durumun uzun uğraşlar veya yoğun çabalar sonucunda meydana geldiğini anlamaktadır. خطف fiilinin birlikteliğini Türkçeye tercüme ettiğimizde ‘sonunda - nihayet’ kelimelerini uygun bir yere eklemek, aslında verilmek istenen anlamı sağlayacaktır. Örneğin خطف هدف birlikteliğini ‘(sonunda) gol attı’ şeklinde tercüme etmek uygun olacaktır. لقب kelimesiyle oluşturduğu

birliktelikte sözlük anlamını ihtiva eden bir tercüme yapılabilir. خطف لقباً ‘şampiyonluğu kaptı’ şeklinde tercüme edilebilir.

Örnek Kullanım:

خطف هدفا / Gol atmak

وبمرور الوقت دخل لاعبو تراكاتور أجواء اللقاء، وضغط الفريق بغية خطف هدف التقدم.

خطف لقباً / Şampiyon olmak

من يتمكن من خطف لقب المونديال برشلونة أم ريفر بليت؟

خطف فوزاً / Galip gelmek

الفريق التونسي خطف الفوز بذكاء شديد.

حسم : 16. Temel Sözcük

فوز، لقب : Ek Sözcük

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

حسم fiili sözlükte kesip koparmak, ayırmak, bitirmek, sona erdirmek anlamlarında kullanılır. Spor metinlerinde; لقب kelimesiyle oluşturduğu birliktelikte bir takımın şampiyonluğunu birkaç maç önceden garantilemesi veya şampiyon olmasının kesin görüldüğü durumlarda kullanılır. فوز kelimesiyle oluşturduğu birliktelikte bir maç esnasında atılan bir golden sonra karşı takımın gol atamayacağı izlenimi vermesi veya atılan o golden sonra gol atma imkanının olmaması durumunda yani golü atan takımın kesin kazanacağı durumlarda kullanılır. Arap spor kanallarında bir karşılaşmayı anlatan sunucu, karşılaşmanın ilk dakikalarında bir gol atılsada bu golden sonra karşılaşmanın bittiğini ve gol atan takımın bu karşılaşmayı kazanacağına dair kesinlik içeren yorumlar yapabilirler. Türk spor kanallarında ise bu durum tam tersidir. Zira Türk sunucular karşılaşmanın bitiş düdüğüne kadar bu karşılaşmayı hangi tarafın kazanacağına dair kesinlik bildiren yorumlar yapmazlar.

Örnek Kullanım:

حسم فوزاً / Başarmak- başarıyı elde etmek

فالدیز أكثر من **حسم** فوز البرسا في مباريات الليجا حتى الآن.

Şampiyon olmak / حسم لقبا

باريس سان جيرمان **يحسم** لقب الليغ 1 بتسعة أهداف تروا.

17. Temel Sözcük : نتيجة

Ek Sözcük : متوقعة، مخيبة، كارثية، إيجابية

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

نتيجة kelimesi ‘sonuç’ anlamında kullanılan bir kelimedir. Genellikle sıfatlarla birlikte kullanılır.

Örnek Kullanım:

Olumlu sonuç / نتيجة إيجابية

مباراة يانج صعبة ونسعى لتحقيق **نتيجة إيجابية**.

Felaket bir sonuç / نتيجة كارثية

برشلونة يفلت من **نتيجة كارثية**.

Ümit kırıcı sonuç / نتيجة مخيبة

زيدان يُعلق على **النتيجة المخيبة** أمام ريال بيتيس.

Beklenen sonuç / نتيجة متوقعة

النتيجة المتوقعة 1-2 لصالح مانشستر يونايتد.

18. Temel Sözcük : صاحب

Ek Sözcük : هدف ، اللقب، (...) عاما/سنة، القميص، المركز

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

صاحب kelimesi 'sahip olma' anlamında kullanılan bir kelimedir. المركز kelimesiyle birliktelik oluşturduğunda '... sıranın sahibi veya ... sıradaki' şeklinde tercüme edilmesi uygun olur. عامًا - سنة birlikteliği '... yaşında' olarak çevrilmesi Türkçe anlatım tarzına daha yakın olacaktır.

Örnek Kullanım:

صاحب المركز / ... sıranın sahibi- ... sıradaki

يتأهل أصحاب المراكز الثلاثة الأولى مباشرة لكأس العالم بينما يلعب صاحب المركز الرابع مباراة الملحق مع المتأهل من تصفيات قارة أوقيانوسيا.

صاحب القميص / ... numaralı formanın sahibi

وقال صاحب القميص رقم 7 في صفوف برشلونة إنها مباراة بنكهة خاصة ولحظة فريدة من نوعها.

صاحب ال... سنة / ... yaşında

توصل نادي ريال مدريد إلى اتفاق مع نادي سترومسجودست النرويجي لكرة القدم لنقل اللاعب مارتن أودجارد صاحب الـ 16 سنة إلى ملعب الستياغو برنابيو ولم يتم الكشف عن قيمة الصفقة لكن الصحف توقعت مبلغ 3-4 مليون يورو.

صاحب اللقب / Şampiyon

من هو صاحب لقب التويج لبطولة دوري أبطال افريقيا.

صاحب الهدف Golün sahibi ...

أكد مهاجم منتخبنا الاولمبي لكرة القدم أيمن حسين، صاحب الهدف الثاني بمرمى المنتخب القطري الاولمبي، وهو هدف التأهل.

19. Temel Sözcük : مستقبل

Ek Sözcük : الأهداف، النادي، المدرب، الفريق، اللاعب

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

مستقبل kelimesi ‘gelecek’ anlamındadır ve birçok kelimeyle birliktelik oluşturabilir.

Örnek Kullanım:

مستقبل الفريق / Takımın geleceği

زيدان: هذا اللاعب هو مستقبل فريق ريال مدريد ولن يرحل.

مستقبل اللاعب / Oyuncunun geleceği

وكيل مختاريان يوضح مستقبل اللاعب مع بروسيا دورتموند.

مستقبل الهذاف / Golcülerin geleceği

ليستر سيتي يحسم الجدل بشأن مستقبل "الهذاف" فاردي.

يتصدى لتسديدة / Şutu çıkarmak

شتيجن يتصدى بسهولة لتسديدة رايبو.

20. Temel Sözcük : حقق

Ek Sözcük : انتصار ، فوز ، إنجاز ، انتصار

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

حقق fiili ‘gerçekleştirmek’ anlamındadır ve spor alanında birçok kelimeyle birliktelik oluşturabilir.

Örnek Kullanım:

حقق انتصارا / Zafer gerçekleştirmek

الفريق حقق انتصارا مهما للغاية اليوم علي واحد من اصعب الخصوم.

حقق إنجاز / Kazanım gerçekleştirmek

فريق الحرس الملكي يُحقّق إنجازاً مميزاً في بطولة كنج المضمار.

حقق فوزا / Galibiyeti gerçekleştirmek

حقق فالنسيا فوزه الرابع عشر في الموسم الحالي.

حقق الهدف / Amacı gerçekleştirmek

أكّد كريستيانو رونالدو لاعب نادي ريال مدريد الاسباني ان الفريق الملكي **حقق الهدف** المنشود من مباراة شالكة.

21. Temel Sözcük : (على) حصل

Ek Sözcük : المركز، جائزة، لقب، ضربة جزاء

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

kelimesiyle جائزة 'elde etmek' anlamında kullanılır. fiili على harfi ceriyle 'birliktelik oluşturduğunda 'ödül kazanmak' şeklinde tercüme edilmesi uygun olacaktır. المركز kelimesiyle birliktelik oluşturduğunda '... sıraya oturdu veya ... sıraya yükseldi' anlamında kullanılması Türkçe spor dili anlatım tarzına daha uygun olacaktır.

Örnek Kullanım:

حصل على جائزة / Ödül kazandı

لقد حصل على جائزة أفضل لاعب أيضا وفقا لجمعية الكتاب المتحدثين عن الرياضة.

حصل على لقب / Şampiyonluk ünvanını elde etmek

حصل اللاعب الدولي الجزائري، رياض محرز، على لقب أفضل شخصية رياضية للأشهر الـ 12 الأخيرة.

Penaltı kazanmak / حصل على ضربة جزاء

برشلونة أكثر فريق حصل على ضربات الجزاء في أوروبا.

...sıraya yerleşmek / حصل على المركز ...

حصل فريق كلية الهندسة لجامعة القاهرة على المركز الرابع في مسابقة شركة شيل.

22. Temel Sözcük : فرصة

Ek Sözcük : إحراز، استغلال، عملية خلق

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

kelimesi 'fırsat' anlamında kullanılır. Spor metinlerinde sıklıkla kullanılan bir kelimedir.

Örnek Kullanım:

Fırsat yakalama-yaratma / عملية خلق الفرص

يعتمد الفريق على التسديدات من مسافات بعيدة ولعب الكرات الطويلة واستخدام الكرات العرضية في عملية خلق الفرص والإعتماد على الجهة اليمنى للفريق في تقديم العمق الهجومي.

Fırsatı değerlendirme / استغلال فرصة

يحاول المهاجم روبرتو سولدادو استغلال فرصة انضمامه للمرة الأولى الى المنتخب الإسباني لكرة القدم وعدم التفريط فيها خلال مشاركته في مباراة الفريق امام لاتفيا.

Gol (atma) fırsatı / فرصة إحراز

أضاع الزمالك فرصة إحراز هدفه الثاني في شباك الأهلي، بعد أن أضاع محمود كهربا ضربة جزاء.

23. Temel Sözcük : عقد

Ek Sözcük : توقيع، ضخم، تمديد، اللاعب

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

عقد kelimesi ‘sözleşme’ anlamında kullanılan bir kelimedir. Spor metinlerinde transfer dönemlerinde oldukça sık kullanılan ve birçok kelimeyle birliktelik oluşturabilen bir kelimedir.

Örnek Kullanım:

عقد اللاعب / Oyuncu sözleşmesi

تفاصيل عقد محمد النني مع آرسنال الإنجليزي.

تمديد العقد / Sözleşme uzatmak

كشفت تقارير صحفية إسبانية، عن سر رفض البرازيلي نيمار ووالده الدخول في مفاوضات مع برشلونة، لتمديد عقده خلال الفترة المقبلة.

عقد ضخم / Dev sözleşme-anlaşma

عقد ضخم بين الريال واديداس.

توقيع العقد / Sözleşme imzalamak

الفرنسي كومان يتمنى توقيع عقد نهائي مع بايرن ميونيخ.

24. Temel Sözcük : في

Ek Sözcük : مهمة، قمة، ظل، قلب

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

في Arapçada harf-i cer olarak adlandırılan harflerden birisidir. İngilizcedeki ‘in’ ön ekini karşılar. Genellikle ‘-de, -da, içinde vb.’ anlamları içerir.

Örnek Kullanım:

في قلب (جحيم) / (cehennem) ortasında

دورتموند يستقبل بورتو في قلب الجحيم.

في ظل / Gölgesinde

عبد الحق بن شيخة : سنخوض هذه المباراة في ظل غيابات كثيرة.

في قمة / Zirvesinde

برشلونة يقابل اتلتيكو مدريد في قمة نارية.

في مهمة (صعبة) / Zor sınav

الليلة.. روما صلاح في مهمة صعبة أمام الريال بدوري الأبطال.

25. Temel Sözcük : خاض

Ek Sözcük : المواجهة، المباراة

Eşdizimsel Sınıfı: Sık birliktelikli eşdizim

خاض Fiili spor metinlerinde ‘(karşılaşmaya) çıkmak’ anlamında kullanılan bir fiildir.

Örnek Kullanım:

خاض المباراة / Maça çıkmak

اعترف لاعب كرة القدم الفرنسي فرانك ريبيري بأنه خاض المباراة الفاصلة لمنتخب بلاده أمام نظيره الأوكراني في الملحق الأوروبي لتصفيات كأس العالم 2014 بالبرازيل وهو يعاني من آلام شديدة بسبب كسر في أحد الضلوع.

خاض المواجهة / Karşılaşmaya çıkmak

ليونيل ميسي، خاض المواجهة، التي جمعت فريقه الكتالوني بنظيره أتلتيكو مدريد، مساء يوم أمس الأربعاء، على ملعب فيشنتي كالديرون، في إياب الدور ربع النهائي من بطولة دوري أبطال أوروبا، وذلك رغم معاناته من الإصابة.

26. Temel Sözcük : أشهر

Ek Sözcük : (الصفراء - الحمراء) بطاقة

Eşdizimsel Sınıfı: Sık birliktelikli eşdizim

أشهر Fiili spor alanında birliktelik oluşturduğu (الصفراء - الحمراء) بطاقة kelimeleriyle ‘kırmızı kart veya sarı kart göstermek’ anlamında kullanılır.

Örnek Kullanım:

أشهر البطاقة الحمراء / Kırmızı kart göstermek

طرد صالح دورسون لاعب نادي طرابزون سبور بعدما أشهر البطاقة الحمراء للحكم خلال مباراة في الدوري التركي الممتاز لكرة القدم.

27. Temel Sözcük : ارتكب

Ek Sözcük : خطأ

Eşdizimsel Sınıfı: Sık birliktelikli eşdizim

ارتكب genel Arapçada da خطأ kelimesiyle de sıkı bir ilişki içerisindedir. ‘hata veya faul yapmak’ anlamında kullanılır.

Örnek Kullanım:

ارتكب خطأ / Hata yapmak

الشريف: هدف جاريت بيل صحيح والحكم ارتكب خطأ غير مبرر.

28. Temel Sözcük : أودع

Ek Sözcük : الكرة شباك

Eşdizimsel Sınıfı: Sık birliktelikli eşdizim

أودع Fiili spor metinlerinde genellikle الكرة شباك ... kelimeleriyle birliktelik oluşturur ve ‘topu ağlara göndermek’ anlamında kullanılır.

Örnek Kullanım:

أودع (الكرة) شباك / Topu ağılara göndermek

منذ لحظة نزوله في الشوط الثاني بديلاً لزميله الكرواتي إيفان راكيتيتش إذ نجح في استغلال كرة عرضية مثالية لعبها الظهير الفرنسي جيريمي ماثيو بإتقان شديد لتصل على رأس أردا توران الذي أودعها شباك المنافس وهو في وضعية الانبطاح أرضاً.

29. Temel Sözcük : نفذ

Ek Sözcük : رمية التماس، ركلة الجزاء

Eşdizimsel Sınıfı: Sık birliktelikli eşdizim

Fiili sporda ‘kullanmak’ anlamındadır ve genellikle oyun içinde ‘atış’ anlamına gelen kelimelerle birliktelik oluşturur.

Örnek Kullanım:

Penaltı kullanmak / نفذ ركلة الجزاء

رونالدو بغضب: أعلم لماذا نفذ ميسي ركلة الجزاء ضد سيلتا فيغو بهذه الطريقة.

نفذ رمية التماس / Taç (atışı) kullanmak

سؤال اذا نفذ اللاعب رمية التماس باتجاه الحارس ودخلت المرمى دون ان يلمسها الحارس هل تحتسب هدف.

30. Temel Sözcük : أحرز

Ek Sözcük : هدف

Eşdizimsel Sınıfı: Sık Birliktelikli Eşdizim

Fiili genel Arapçada ‘elde etmek’ anlamında kullanılır. Spor metinlerinde genellikle هدف kelimesiyle sık birliktelik oluşturur ve ‘gol atmak’ anlamına gelir.

Örnek Kullanım:

أحرز هدفا / Gol atmak

اردا توران أحرز هدفا فسجد شاكرًا لله.

31. Temel Sözcük : سجل

Ek Sözcük : هدف

Eşdizimsel Sınıfı: Sık Birliktelikli Eşdizim

سجل Fiili ‘kaydetmek’ anlamında kullanılır. Spor metinlerinde هدف kelimesiyle kullanılır ve ‘gol atmak’ anlamındadır.

Örnek Kullanım:

سجل هدفا / Gol atmak

محمد غرسالة سجل هدفا رائعا بالدوري الأوكراني.

32. Temel Sözcük : حامل

Ek Sözcük : اللقب

Eşdizimsel Sınıfı: Sık Birliktelikli Eşdizim

حامل kelimesi spor metinlerinde اللقب kelimesiyle birliktelik oluşturur ve ‘son şampiyon’ anlamında kullanılır.

Örnek Kullanım:

حامل اللقب / Son şampiyon

واصل منتخب تاهيتي، حامل اللقب، حملة الدفاع عن لقبه بطلاً لكأس الأمم الأوقيانية.

33. Temel Sözcük : أعتاب

Ek Sözcük : على

Eşdizimsel Sınıfı: Sık Birliktelikli Eşdizim

... 'على أعتاب' kelimesi 'eşik' anlamındadır. Ön ek olarak 'على' harf-i ceri ile kullanıldığında '... eşğinde' anlamında kullanılır.

Örnek Kullanım:

على أعتاب / Eşğinde

مانشستر سيتي على أعتاب دور الثمانية للمرة الأولى في تاريخه.

34. Temel Sözcük : ضيع

Ek Sözcük : (هدف) فرصة

Eşdizimsel Sınıfı: Sık Birliktelikli Eşdizim

ضيع Fiili 'zayi etmek, değerlendirememek' anlamında kullanılır. Spor metinlerinde genellikle فرصة kelimesiyle birliktelik oluşturur.

Örnek Kullanım:

ضيع فرصة (هدف) / Gol fırsatını değerlendirememek

عدي جفال ضيع فرصة هدف محقق بشكل غريب.

35. Temel Sözcük : خماسية

Ek Sözcük : نظيفة

Eşdizimsel Sınıfı: Sık Birliktelikli Eşdizim

خماسية kelimesi beşlik anlamında kullanılır. Bu tarz ifadeler genellikle karşı takımın hiç gol atamaması durumunda ve galip gelen takımın en az üç farkla kazanması halinde kullanılır. Bu durumda 3-0 olan bir maç için ثلاثية , 4-0 olan bir maç için رباعية kelimeleri kullanılır. Bu halde genellikle نظيفة kelimesiyle birliktelik oluşturur.

Örnek Kullanım:

خماسية نظيفة / 5-0

على ملعب سانتياغو برنابيو، وفي إطار المرحلة الـ 19 من الدوري الإسباني لكرة القدم، دك ريال مدريد شباك ضيفه دييورتيفو لا كورونيا بخماسية نظيفة.

36. Temel Sözcük : مقاعد

Ek Sözcük: بدلاء، مشجعين،

Eşdizimsel Sınıfı: Sık Birliktelikli Eşdizim

مقاعد kelimesi مقعد kelimesinin çoğuludur ve ‘koltuklar’ anlamında kullanılır. Spor metinlerinde بدلاء kelimesiyle ‘yedek kulübesi’ مشجعين kelimesiyle ‘tribün’ anlamında kullanılır.

Örnek Kullanım:

Tribün / مقاعد المشجعين

أطلق البريطانيون التعليقات الفكاهية خلال حفل افتتاح دورة الألعاب الأولمبية المقامة حاليا (أولمبياد لندن 2012) .. ولم ينسوا مسألة التذاكر ومقاعد المشجعين الحالية في تعليقاتهم على موقع تويتر بهذا الشأن.

Yedek kulübesi / مقاعد البدلاء

تواجد المهاجم البرازيلي نيمار، الذي تعرض لكسر في إحدى فقرات ظهره على مقاعد بدلاء منتخب بلاده قبل مباراة أصحاب الأرض وهولندا لتحديد.

37. Temel Sözcük : يتصدى (ل)

Ek Sözcük : تسديدة، ضربة جزاء، هدف، ركلة جزاء

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

يتصدى kelimesi sözlükte ‘karşı koymak, engellemek’ anlamındadır. Spor metinlerinde de aynı anlamda kullanılır. Bu kelime genellikle ل harf-i cer’i ile kullanılır.

Örnek Kullanım:

Penaltıyı çıkarmak / يتصدى لركلة جزاء

لاعب إنجليزي يتصدى لركلة جزاء بعد طرد الحارس.

Gole engel olmak / يتصدى لهدف

نویر يتصدى لهدف مؤكد من يوفنتوس.

Penaltıyı çıkarmak / يتصدى لضربة جزاء

نافاس يتصدى لضربة جزاء أمام اشبيلية.

3.2. Gramatik Eşdizimler

1. Eşdizim: أجمل المراوغة

Eşdizimsel Sınıfı: Sıfat + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

En güzel çalım / أجمل المراوغة

شاهد أجمل المراوغات في تاريخ كرة القدم.

2. Eşdizim: أفضل فريق

Eşdizimsel Sınıfı: Sıfat + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

En iyi takım / أفضل فريق

رايو فايكانو هو أفضل فريق بالاستحواذ بعد برشلونة في الدوري الاسباني.

3. Eşdizim: الغائب الحاضر

Eşdizimsel Sınıfı: Sıfat + Sıfat Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

ماندزوكيتش الغائب الحاضر لم يؤثر على فوز اتلتيكو مدريد الكبير.

4. Eşdizim: تبادل الكرة

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Topla oynamak, topla ver kaç yapmak / تبادل الكرة

في أقل من 3 دقائق نجح فريق برشلونة بتسجيل هدف ثانٍ بعد تبادل الكرة بين نيمار وميسي .. ليسدد ليو الكرة على يسار الحارس خوان كارلوس.

5. Eşdizim: تحطيم رقم

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Rekor kırmak / تحطيم رقم

برشلونة يسعى للوصول إلى المباراة 35 على التوالي من دون هزيمة وتحطيم رقم ريال مدريد.

6. Eşdizim: محاولة لفك الدفاع

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Savunmayı yarma çabası / محاولة لفك الدفاع

نجح ميسي في إحدى محاولاته لفك شفرة دفاع أوساسونا.

7. Eşdizim: إيقاف اللاعب / الفريق

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

إيقاف اللاعب / الفريق / Oyuncuya / takıma ceza vermek

تم إيقاف اللاعب لمدة ثلاث مباريات.

8. Eşdizim: رفع التحدي

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

رفع التحدي / Meydan okumaya karşılık vermek

اللاعبون المحليون قادرون على مساعدة الفريق على رفع التحدي.

9. Eşdizim: استقطاب اللاعب

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

استقطاب اللاعب (نجم) / Oyuncuyu cezbetme, çekme

يرغب مدير مانشستر يونايتد الإنجليزي إد وودوارد في استقطاب اللاعب إلى ملعب أولد ترافورد ليصبح أول تعاقد ضخم يدخل إلى النادي في السنوات الأخيرة.

10. Eşdizim: التحام هوائي

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

التحام هوائي / Havada çarpışma

مطالبات مديرية بركلة جزاء لرونالدو إثر سقوطه في منطقة الجزاء في التحام هوائي مع اللاعب سيرجي غوميز مدافع سيلتا.

11. Eşdizim: مجريات المباراة

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Maçın gidişatı / مجريات المباراة

سيموني بعد الفوز على فالنسيا: النتيجة لا تعبر عن مجريات المباراة.

12. Eşdizim: فقدان التوازن

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Dengeleri bozmak, kaybetmek / فقدان التوازن

حينما أراد المدرب المشاكس تحرير لاعبيه قليلاً تخلى عن أساسيات كرة القدم الدفاعية ليفقد فريقه التوازن ويصبح يصنع الفرص.

13. Eşdizim: توفير الكرات

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Top yapma, oyun kurma / توفير الكرات

صناع اللعب يجب ان يكونوا يمتازون بالسرعة والمهارة الفردية بالاضافة الى قدرتهم على صناعة اللعب وتوفير الكرات الى راس الحربة.

14. Eşdizim: محاولة افتكاك الكرة

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Topu kapma çabası / محاولة افتكاك الكرة

فولفسبورج سيعتمد على حل الضغط على دفاع ريال مدريد من أجل استغلال نقطة ضعف الريال في التعامل مع الضغط مثلما حصل ذهاباً مع محاولة افتكاك الكرة في مناطق خطيرة.

15. Eşdizim: تسجيل الأهداف

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Gol(ler) atmak / تسجيل الأهداف

الصبر على تسجيل الأهداف حتى لو تأخرت.

16. Eşdizim: إفلات الحارس

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Kalecinin elinden kaçırması / إفلات الحارس

هدف راكيتيش جاء بعد إفلات الحارس خوان كارلوس لكرة سهلة التقطها إثر كرة عرضية.

17. Eşdizim: عدم الدقة (في التمرير)

Eşdizimsel Sınıfı: Zarf + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Dikkatsiz, isabetsizlik / عدم الدقة (في التمرير)

قال المدير الفني لريال مدريد الإسباني، رفايل بنيتيز اليوم إن فريقه الذي تعادل سلبيا في الجولة الأولى من الليجا مع سبورتنج خيخون كان تنقصه الدقة في التمريرات الأخيرة والتسديدات.

18. Eşdizim: غير متواجدين

Eşdizimsel Sınıfı: Zarf + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Bulunmaz, bulunmayan / غير متواجدين

كشف مدرب المنتخب الوطني راضي شنيشل عن تحركات لانضمام لاعبين الى الفريق من المحترفين المغتربين، غير المتواجدين حاليا في التشكيكه.

19. Eşdizim: غير منجسمين

Eşdizimsel Sınıfı: Zarf + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

غير منجسمين / Koordinasyonsuz, dağınık

ما فائدة المدرب إذا كان الفريق غير منسجم وبهذا السوء ؟

20. Eşdizim: دون تهديد

Eşdizimsel Sınıfı: Zarf + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

دون تهديد / Tehlikesiz, tehlikeyle karşılaşmadan

بدأ المنتخب الكوستاريكي الشوط الثاني بمحاولات هجومية متتالية في محاولة لتعديل النتيجة ولكن دون جدوى في ظل التماسك الواضح لدفاع المنتخب الأمريكي الذي حال دون تهديد مرمى براد جوزان.

21. Eşdizim: صافرة انطلاق

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Masdar Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

صافرة انطلاق / Başlangıç düdüğü

فرنسا تتربص صافرة انطلاق يورو 2016.

22. Eşdizim: لحظة بلحظة

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

تابع مباراة الأرجنتين وتشيلي **لحظة بلحظة** وتعرّف إلى التشكيلة الرسميّة.

23. Eşdizim: فترة الحسم

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

فترة الحسم / Son dönem

دخل بايرن ميونيخ فترة الحسم من هذا الموسم مع بدء سلسلة مواجهات صعبة فمواجهة البافاري ليوفنتوس منتصف الأسبوع ستعقبها مواجهة فولفسبورغ خارج الميدان ومن ثم ماينتس في آليانتس آرينا قبل أن يخوض بايرن الكلاسيكير في معقل دورتموند ومن بعدها سيستضيف بريمن بآخر مباراة قبل إياب دور الـ16 من دوري الأبطال.

24. Eşdizim: إيقاع المباراة

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

إيقاع المباراة / Karşılaşmanın gidişatı, oyunun ritmi

برشلونة يبدو مسيطراً على إيقاع المباراة.

25. Eşdizim: إيقاع سريع

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + sıfat Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

إيقاع سريع / Hızlı oyun, ritimli oyun

الضغط على حامل الكرة يولد إيقاع اللعب السريع.

26. Eşdizim: رحيل عن

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Harf-i cer birliktelikleri

Örnek Kullanım:

رحيل عن / -den ayrılması

لا يزال الغموض يسيطر بشكل كبير على مستقبل اللاعب نيمار دا سيلفا مهاجم ونجم نادي برشلونة الإسباني والذي يرتبط منذ فترة طويلة بالرحيل عن النادي خلال فترة الانتقالات الصيفية المقبلة.

27. Eşdizim: اللعب ب

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Harf-i cer birliktelikleri

Örnek Kullanım:

اللعب ب / -ile oynamak

نسعى للعب بارتياح في مرحلة الإياب.

28. Eşdizim: حاضر ل

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Harf-i cer birliktelikleri

Örnek Kullanım:

حاضر ل / -e hazır

كرة خطيرة لرايو فايكانو لكن الحارس برافو كان حاضراً لإنقاذ الكرة قبل وصولها إلى اللاعب بيبي.

29. Eşdizim: العائد من

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Harf-i cer birliktelikleri

Örnek Kullanım:

العائد من / -den dönen

خروج داني كارفاخال ودخول العائد من الإصابة مارسيلو.

30. Eşdizim: موسم شاق

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Sıfat birliktelikleri

Örnek Kullanım:

موسم شاقّ / Zor sezon

هل يتكرر سيناريو الموسم الشاقّ الماضي في "إصابات" آرسنال؟

31. Eşdizim: المستوى المطلوب

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Sıfat birliktelikleri

Örnek Kullanım:

المستوى المطلوب / İstenen düzey, seviye

قدم مدير الكرة بنادي الهلال منصور الأحمد تهانیه لأنصار فريقه بعد الفوز في المباراة الدورية أمام النصر، كما ذكر أن المباراة لم ترتق للمستوى المطلوب كون مباريات الديربي دائماً لا تخضع إلا للنتائج.

32. Eşdizim: خيبة كبيرة

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Sıfat birliktelikleri

Örnek Kullanım:

خيبة كبيرة / Büyük hayal kırıklığı

خيبة كبيرة في روما بعد تصريحات جوارديولا ان فيرناندنيو سيكون من ضمن خططه للموسم المقبل.

33. Eşdizim: المدرب الأسطوري

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Sıfat birliktelikleri

Örnek Kullanım:

المدرب الأسطوري / Efsanevi, büyük antrenör

المدرب الأسطوري أليكس فيرغسون يُوضّح سبب فشل فان جال مع يونايتد.

34. Eşdizim: اللاعب المخضرم

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Sıfat birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Efsanevi, büyük oyuncu / اللاعب المخضرم

اللاعب المخضرم ميسي يهزم الحارس الآلي الضخم.

35. Eşdizim: فارق مريح

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Sıfat birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Rahat bir fark / فارق مريح

بايرن يستهدف استعادة فارق مريح مع ملاحقه دورتموند.

36. Eşdizim: التدخّل القوي

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Sıfat birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Sert müdahale / التدخّل القوي

بطاقة صفراء لأورينا لاعب سليتاً فيغو لتدخله القوي على بيبي مدافع الميرينغي.

37. Eşdizim: الراعي الرسمي

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Sıfat birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Resmi sponsor / الراعي الرسمي

ما السبب الحقيقي الذي يمنع برشلونة ونيمار من تجديد العقد الذي ينتهي بعد موسمين في 2018؟ ذكرت صحيفة "ماركا" الاسبانية اليوم ان عقدي نيمار وسيرجيو بوسكيتس مرتبطان بصفقة طيران قطر، الراعي الرسمي لبرشلونة.

38. Eşdizim: قَدِّم أداء

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

قَدِّم أداء / (görevini) yerine getirmek, yapmak

محاولات الآن من إيبار لإدراك هدف التعادل ولكن دفاعات برشلونة تقدم أداء جيد.

39. Eşdizim: خطف الهدف

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

خطف الهدف / Gol atmak

أجواء حماسية ممطرة في الملعب الصغير ومحاولات من لاعبي برسا خطف الهدف الأول.

40. Eşdizim: يسقط بتعادل سلبى

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

يسقط بتعادل سلبى / Golsüz beraberlikle sona ermek

البرازيل يسقط بتعادل سلبى أمام جنوب إفريقيا في مونديال ريو 2016.

41. Eşdizim: تشير الأرقام

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

تشير الأرقام / Sayılar gösteriyor, işaret ediyor

تشير أرقام رايو إلى كونه أسوأ دفاع في البطولة حيث سُجل في مرماه 53 هدف.

42. Eşdizim: يكسر الرقم القياسي

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

يكسر الرقم القياسي / Rekor kırmak

برشلونة يكسر الرقم القياسي لريال مدريد ويصبح صاحب أطول سلسلة من دون هزائم في الدوري الإسباني بـ 35 مباراة.

43. Eşdizim: ارتدى قميص...

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

ارتدى قميص... / Bir kulübün formasını giymek

ميسي يتواصل مع الاتحاد الأفغاني للقاء الطفل الذي ارتدى قميصه.

44. Eşdizim: وضع بصمة

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

وضع بصمة / İmzasını atmak, ağırlığını koymak

وضع لاعب وسط الهلال نواف العابد بصمة مؤثرة في سبيل حصول فريقه على لقبه المفضل كأس ولي العهد.

45. Eşdizim: عزز صدارته

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

عزز صدارته / Koltuğunu sağlamlaştırmak

عزز صدارته في ترتيب هدافي الليغا هذا الموسم برصيد 27 هدفاً وبفارق هدفين عن سواريز.

46. Eşdizim: جاء الرد قاسياً

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

جاء الرد قاسيا / çok sert gelmek (cevap)

وجاء الرد قاسيا من منتخب تشيلي في الدقيقة التالية حيث استغل جوتيريز الضربة الركنية التي لعبها زميله فابيان أورليانا وقابلها بضربة رأس متقنة لتسكن الكرة المرمى على يسار الحارس سيرخيو روميرو ويكون هدف التقدم المبكر لأصحاب الأرض.

47. Eşdizim: أثار خيبة أمل

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

أثار خيبة أمل / Hayal kırıklığı yaratmak

أثارت النتيجة الاخيرة التي حققها ريال مدريد في الدوري الاسباني امام مالايا 1-1 على ملعب "لا روزاليدا" خيبة أمل كبيرة لدى عشاق النادي الملكي.

48. Eşdizim: ارتطم العارضة

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

ارتطم العارضة / Üst direğe çarpmak

رونالدو كاد يسجل الهاترك من ركلة حرة أخرى لكن روبن بلانكو تصدى لها ببراعة لترطم بالعارضة.

49. Eşdizim: يتحكم الكرة

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

يتحكم الكرة / Topu kontrol etmek, topa sahip olmak

الهدف الثاني لمانشستر سيتي !! أغويرو يتلقى التمريرة ويتحكم الكرة بشكل رائع ويمرر بالكعب بشكل أروع إلى رحيم ستيرلينغ الذي يهديها لديفيد سيلفا ليسجل ثاني الأهداف.

50. Eşdizim: يحتل المرتبة

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

... sırada olmak, ... sıraya yerleşmek / يحتل المرتبة

ويحتل سراي المرتبة الخامسة في الدوري التركي.

51. Eşdizim: التقط الكرة

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Topu yakalamak, kontrol etmek, topla buluşmak / التقط الكرة

هدف راكيتيش جاء بعد إفلات الحارس خوان كارلوس لكرة سهلة التقطها إثر كرة عرضية.

52. Eşdizim: أجاد الاستحواذ

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Topu ayağında iyi tutmak / أجاد الاستحواذ

سيكون من الصعب على رايو تحمل ضغط برشلونة على الرغم من أنه واحد من الفرق التي تجيد الاستحواذ.

53. Eşdizim: يوقظ الجميع

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Tribünleri ayağa kaldırmak / يوقظ الجميع

كريستيانو رونالدو يوقظ الجميع بمراوغة من الناحية اليمنى ويسدد كرة قوية بيسراه يتصدى لها روبن بلانكو بطريقة رائعة.

54. Eşdizim: انضم إلى صفوف...

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

انضم إلى صفوف ... / Bir takıma transfer olmak

انضم المصري أحمد حمودي رسمياً إلى صفوف فريق بازل.

55. Eşdizim: تمر فوق العارضة

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Zarf + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

تمر فوق العارضة / Üst direğin üstünden gitmek

رأسية خطيرة لسعد سمير تمر فوق العارضة الأفقية لرمى دجلة.

56. Eşdizim: يضع من فوق الحارس

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Zarf + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

يضع من فوق الحارس / Aşırtma atış, vuruş

جاريزينهو يضع الكرة من فوق حارس المرمى ويحرز هدف عالمي.

57. Eşdizim: يلعب بـ

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Harf-i cer Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

يلعب بـ / Oynamak

بعد الفوز الذي حققه الريال على حساب ليفربول بدوري أبطال أوروبا، كاسياس شدد على أن الفريق بالفترة الماضية وبالتحديد بعد الفوز في آخر 8 مباريات أصبح يلعب بأريحية أكبر في كل الخطط مثل 4-4-2 أو 4-3-3

58. Eşdizim: يسدد ب

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Harf-i cer Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

يسدد ب / (şut) çekmek, (topa) vurmak

يرى النجم البرازيلي المعتزل، روبيرتو كارلوس، أن البرتغالي كريستيانو رونالدو، الهداف التاريخي لفريق ريال مدريد، هو اللاعب الذي يجيد تسديد الضربات الحرة بطريقة رائعة.

59. Eşdizim: تمر ب

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Harf-i cer Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

تمر ب / gitmek / -den, dan geçmek

رأسية الإسماعيلي تمر بجوار القائم الأيسر للزمالك.

60. Eşdizim: استحوز على

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Harf-i cer Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

استحوز على / hakim olmak / -e, a sahip

استحوز برشلونة على الكرة بنسبة 57% في الشوط الأول مقابل 43% لرايو فايكانو.

61. Eşdizim: ينفرد ب

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Harf-i cer Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

رونالدو **ينفرد** بالمركز الثاني في ترتيب الهدافين التاريخيين لليغا برصيد 252 هدفاً خلف ليونيل ميسي متخطياً تيلمو زارا.

62. Eşdizim: تفوق على

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Harf-i cer Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

تفوق على / Geçmek (birini bir konuda)

كريستيانو رونالدو أيضاً أصبح هداف الليغا هذا الموسم برصيد 26 هدفاً **متفوقاً على** لويس سواريز مهاجم برشلونة .

63. Eşdizim: تمكن من

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Harf-i cer Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

تمكن من / -e, a bilmek

ديرير **تمكن** من التصدي لركلة جزاء كافاني لكن الأوروغواياني تمكن من متابعتها ليضعها في المرمى مرة أخرى.

64. Eşdizim: تصدى لـ...

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Harf-i cer Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

تصدى لـ... / Mükemmel bir şekilde çıkarmak

سدّد إياكويتنا كرة أفضل في الدقيقة 58 ولكن شوفكوفسكي **تصدى** لها ببراعة في الوقت الذي شكّا فيه بوفون من زملائه المدافعين الذين تركوا الحبل على الغارب أمام مهاجمي.

65. Eşdizim: تصدى براءة لمحاولة خطيرة

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Harf-i Cer + Sıfat Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

تصدى براءة / Mükemmel bir şekilde müdahale etmek

الشوط الأول لينتهي بالتعادل لولا "المنقذ" دائما رايس مبولحي الذي تصدى لمحاولة خطيرة في (41) عندما
تصدى براءة لتسديدة جالي.

66. Eşdizim: خالي الوفاض

Eşdizimsel Sınıfı: Sıfat + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

خالي الوفاض / Eli boş

كشفت اذاعة "اوندا سيرو" ان هناك فئة من مجلس ادارة ريال مدريد التي ترى ان زيدان يستحق الاستمرار الموسم
المقبل حتى ولو خرج الفريق خالي الوفاض هذا الموسم.

67. Eşdizim: مرفوع الرأس

Eşdizimsel Sınıfı: Sıfat + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

مرفوع الرأس / Başı dik

حسن فريد: الآن أرحل عن اتحاد الكرة مرفوع الرأس.

68. Eşdizim: أكثر فريق ارتكابا

Eşdizimsel Sınıfı: Sıfat + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

أكثر فريق ارتكابا / En çok faul yapan takım

رايو فايكانو هو أكثر فريق ارتكاباً لأخطاء أسفرت عن هدف في مرماه في الدوري (9 أخطاء).

3.3. Alansal Eşdizimler

3.3.1. Skor İle İlgili Eşdizim Örnekleri

1. Eşdizim: Golsüz beraberlik التعادل السلبي

Örnek kullanım:

انتهى لقاء الفتح والخليج في الجولة الرابعة عشرة بدوري جميل للمحترفين بالتعادل السلبي وذلك في اللقاء الذي أقيم بينهما على ملعب الأمير عبد الله.

2. Eşdizim: Gollü beraberlik التعادل الايجابي

Örnek kullanım:

حسم التعادل الإيجابي مباراة الداخلية وأسوان بنتيجة 1-1، في المباراة التي جمعت الفريقين مساء اليوم.

3. Eşdizim: Umut kırıcı beraberlik التعادل المخيب

Örnek kullanım:

بدأ الأهلاويون سريعاً في تدارك أمورهم وترتيب صفوفهم مجدداً عقب التعادل المخيب أمام التعاون بهدفين لمثلهما أمام أنظار مشجعيهم على ملعب مدينة الملك عبد الله الرياضية بجدة ضمن الجولة الرابعة عشرة من دوري عبداللطيف جميل للمحترفين.

4. Eşdizim: Büyük sonuç نتيجة كبيرة

Örnek kullanım:

حققنا نتيجة كبيرة أمام أرسنال وتسجيل هدفين مهم للغاية كبيرة.

5. Eşdizim: نتيجة إيجابية Olumlu sonuç

Örnek kullanım:

قال رونالد كومان مدرب ساوثهامبتون إن بوسع لاعبيه تحقيق نتيجة إيجابية أمام وستهام رغم صعوبة المباراة.

6. Eşdizim: نتيجة كارثية Felaket bir sonuç

Örnek kullanım:

فان النادي الكاتالوني استمر بهذا الحال حين انتهاء الشوط الثاني والمباراة والفوز لصالح نادي ساند دروز بنتيجة 1-3 وهذه النتيجة تعتبر كارثية بالنسبة للبرشا.

7. Eşdizim: نتيجة مخيبة Umut kırıcı beraberlik

Örnek kullanım:

زيدان يُعلق على نتيجة التعادل المخيبة أمام ريال بيتيس.

8. Eşdizim: ...sıranın sahibi صاحب المركز

Örnek kullanım:

من هو اللبناني صاحب المركز الثالث في بطولة العالم للكونغ فو؟

9. Eşdizim: تفليس الفارق / Farkı indirmek

Örnek kullanım:

تعادل نابولي على أرضه دون أهداف مع سامبدوريا أمس الأحد ليهدر بذلك فرصة تفليس الفارق مع يوفنتوس متصدر الدوري الإيطالي.

10. Eşdizim: ... in lehine bir gol بهدف لمصلحة

Örnek kullanım:

توتنهام وأرسنال يتعادلان بهدفين لمصلحة ليستر.

11. Eşdizim: 1-0 / بحدف مقابل صفر

Örnek kullanım:

بعد عناء كبير إستطاع الفريق الوطني لكرة القدم هذا المساء رد الإعتبار لنفسه أمام الجمهور الجزائري بعد فوزه وديا، على السنغال بنتيجة **هدف مقابل صفر**.

12. Eşdizim: 1-0 / بحدف مقابل لا شي

Örnek kullanım:

خسر نادي الباطن اليوم امام نادي الشعلة في اللقاء الذي جمع بينها عصر اليوم في ملعب الشعلة **بهدف مقابل لا شيء** وسجل هدف الشعلة اللاعب عمران سعيد.

13. Eşdizim: Karşılıksız bir gol / بحدف دون رد

Örnek kullanım:

فاز فريق المريخ البورسعيدى علي فريق الزرقا **بهدف دون رد** في المباراة التي جرت بينهما اليوم.

14. Eşdizim: Beraberlik golü / هدف التعادل

Örnek kullanım:

جاء **هدف التعادل** بمثابة المكافأة للميلان ولاعبيه.

3.3.2. Transfer İle İlgili Eşdizimler

1. Eşdizim: İmzaya yakın / قريب من توقيع

Örnek kullanım:

يبدو أن خبر حلقة أمس من يورو بيبرز لم يكن مجرد كلام من الصحف الإيطالية حيث تشير الدلائل أن كونتي **قريب جدا من توقيع عقد مع تشيلسي**.

2. Eşdizim: Transfer dönemi / موسم الانتقالات

Örnek kullanım:

انضمام كامبل لدورتموند قد يكون أكبر صفقات موسم الانتقالات الشتوية بألمانيا.

3. Eşdizim: شكوك حول ... /hakkında şüpheler

Örnek kullanım:

شكوك حول مستقبل زيدان مع ريال مدريد.

4. Eşdizim: وكيل أعمال /Menajer

Örnek kullanım:

وكيل أعمال بوني يوضح مستقبل اللاعب مع السيتي احد اخبار كرة القدم على هاي كورة من قسم أخبار الكرة الانجليزية.

5. Eşdizim: المدافع الواعد /Gelecek vadeden savunmacı

Örnek kullanım:

اعلن نادي تشلسي الانكليزي تعاقدته مع المدافع الاميركي الواعد مات ميازغا من نيويورك ريد بولز لاربعة اعوام ونصف العام.

6. Eşdizim: مستقبل اللاعب /Oyuncunun geleceği

Örnek kullanım:

لا يزال الغموض يسيطر بشكل كبير على مستقبل اللاعب نيمار دا سيلفا مهاجم ونجم نادي برشلونة الإسباني.

7. Eşdizim: الانتقالات الصيفية /Yaz dönemi transferleri

Örnek kullanım:

سينطلق سوق الإنتقالات الصيفية في أوروبا بعد 3 أشهر.

8. Eşdizim: تمديد عقد /Sözleşme uzatma

Örnek kullanım:

والد نيمار قد تحدث مع نادي باريس سان جيرمان في نفس اليوم الذي أعلنت فيه عن توقيع اللاعب على **تمديد عقده** مع برشلونه.

9. Eşdizim: عقد ضخم /Dev anlaşma

Örnek kullanım:

رئيس نادي باريس سان جيرمان ناصر آل خليفة كان يعمل على تحضير **عقد ضخم** بقيمة 30 مليون باوند في الموسم الواحد للحصول على خدمات النجم البرازيلي.

10. Eşdizim: فترة الانتقالات /Transfer dönemi

Örnek kullanım:

أعلن الدكتور عبد الله البرقان رئيس لجنة الاحتراف في الاتحاد العربي السعودي لكرة القدم المتحدث الرسمي باسم اللجنة ، عن مواعيد بداية ونهاية **فترة الانتقالات** الشتوية.

3.3.3. Fırsatlarla İlgili Eşdizimler

1. Eşdizim: فرصة احراز (gol) atma fırsatı

Örnek kullanım:

أضاع الزمالك **فرصة** إحراز هدفه الثاني في شبك الأهلي، بعد أن أضاع محمود كهربا ضربة جزاء.

2. Eşdizim: استغلال فرصة /Fırsatı değerlendirme

Örnek kullanım:

يحاول المهاجم روبرتو سولدادو **استغلال فرصة** انضمامه للمرة الاولى الى المنتخب الاسباني لكرة القدم وعدم التفريط فيها خلال مشاركته في مباراة الفريق امام لاتفيا.

3. Eşdizim: مهدر الفرص /Fırsatları değerlendiremeyen, fırsatları heder eden

Örnek kullanım:

كوستا **مهدر فرص** تشيلسي دائما.

4. Eşdizim: خلق الفرص / Fırsat yakalama, yaratma

Örnek kullanım:

يتميز الأوروغوياني بقدراته التهديفية المميزة و كيفية إستغلال الفرص بالإضافة إلى قدرته في المشاركة في عملية **خلق الفرص** و التمرير و المراوغة و إرسال البينيات و الحفاظ على الكرة و لكن يعاب عليه كثرة وقوعه في مصيدة التسلل.

5. Eşdizim: تحويل الفرص / Fırsatları dönüştürme

Örnek kullanım:

أضاف درجال : الاهلي من الفرق العنيدة بالاضافة إلى انه لديه نقطة واحدة ، ولكننا سنحاول **تحويل الفرص** إلى اهداف لتحقيق اول فوز للفريق الذى غاب عنه منذ انطلاقة في دوري نجوم قطر.

3.3.4. Rekabet İle İlgili Eşdizimler

1. Eşdizim: تعزيز الصدارة / Liderliği güçlendirme

Örnek kullanım:

الإنتر ينوي **تعزيز الصدارة** رغم مشاكل الإصابات.

2. Eşdizim: الاختبار الأصعب / En zor sınav

Örnek kullanım:

سيكون تشلسي الذي فقد الامل في الاحتفاظ بلقب الدوري المحلي، امام **الاختبار الاصعب** في الدور ربع النهائي من مسابقة كأس انكلترا، وذلك بعدما اوقعته القرعة التي سحبت الاحد بمواجهة ايفرتون.

3. Eşdizim: خصم صعب / Zor rakip

Örnek kullanım:

رونالدو: روما **خصم صعب**.. ولا أهتم بتبديل قميصي مع أي لاعب.

3.3.4. Kazanmayla İlgili Eşdizimler

1. Eşdizim: فوز ثمين /Değerli başarı, galibiyet

Örnek kullanım:

حقق إنبي فوزا ثميناً على مضيفه المقاتلين العرب 3-1 على ملعب بترو سبورت، السبت، ضمن المرحلة التاسعة من الدوري المصري لكرة القدم.

2. Eşdizim: انتصار ساحق /Ezici zafer

Örnek kullanım:

رونالدو صاحب الأرقام القياسية يسجل أربعة أهداف في انتصار ساحق لريال على مالمو.

3. Eşdizim: فوز كاسح /Ezici başarı

Örnek kullanım:

فوز كاسح في انتخابات الشباب والرياضة الاتحادية لمرشحي الوطني.

4. Eşdizim: فوز كبير /Büyük başarı

Örnek kullanım:

عقدت إدارة أمل بوسعادة تحت قيادة الرئيس الحاج كمال قاسمي وأعضاء من مكتبه المسير وليمة على شرف اللاعبين بعد الفوز الكبير الذي عاد به الفريق من تنقله الصعب والفوز على أولمبي الشلف أحد الفرق القوية الطامحة للعودة إلى الرابطة المحترفة الأولى بنتيجة هدف لصفر.

5. Eşdizim: استعادة صدارة /Liderliği geri alma

Örnek kullanım:

ميلان يحرم نابولي من استعادة صدارة الدوري الإيطالي.

6. Eşdizim: تمكن من الفوز /Başarabilmek, başarıya ulaşabilmek

Örnek kullanım:

الريال تمكن من الفوز على دورتموند بخماسية نظيفة منذ أربع سنوات فقط.

7. Eşdizim: استعادة أمجاده القديمة / Eski şerefini - onurunu geri kazanma

Örnek kullanım:

أكد البرازيلي ريكاردو كاكّا لاعب ميلان السابق وأورلاندو سيتي الحالي أن النادي الإيطالي قادر على استعادة أمجاده القديمة تحت قيادة الرئيس سيلفيو.

8. Eşdizim: الانقضاض على الصدارة /Liderliğe göz dikme, liderliğe uzanma

Örnek kullanım:

روما لتجاوز أحرانه الأوروبية ونابولي للانقضاض على الصدارة.

3.3.5. Kaybetmeyle İlgili Eşdizimler

1. Eşdizim: دون انتصار /Zafer kazanamadan

Örnek kullanım:

هزيمة فالنسيا تترك نيفيل دون أي انتصار في الدوري.

2. Eşdizim: خسارة مذلة /Rezil yenilgi

Örnek kullanım:

فان غال يحاول اصطيد رونالدو بعد الخسارة المذلة.

3.3.6. Oyun İçi Eşdizimleri

1. Eşdizim: الإنذار الثاني / İkinci uyarı

Örnek kullanım:

الإنذار الثاني يحرم ثنائي الزمالك من مباراة الضبعة.

2. Eşdizim: تدخل عنيف / Sert müdahale

Örnek kullanım:

إنريكي يصرخ باتجاه الحكم بعد تدخل عنيف على انيستا، لكن من دون أن يؤدي ذلك إلى أي بطاقة صفراء في المباراة حتى الآن.

3.3.7. Yeteneklerle İlgili Eşdizimler

1. Eşdizim: المساهمات الدفاعية / Savunmaya yönelik katkılar

Örnek kullanım:

يشارك الويلزي في مركز خط الوسط و يلعب في خطة 1-3-2-4 و اللاعب يمتلك امكانيات جيدة في تبادل التمريرات القصيرة و دفته و الحفاظ على الكرة و المساهمة في عملية خلق الفرص و بعض المساهمات الدفاعية مثل التدخلات الصحيحة و الاعتراضات الناجحة و لكنه يعاني من مشكلة في إرسال العرضيات.

2. Eşdizim: إِدْخار اللياقة/ الطاقة / Enerjiyi saklamak, depolamak

Örnek kullanım:

حرص الأرجنتيني ميسي نجم هجوم برشلونة الإسباني على ادخار جزء من لياقته البدنية كي يتعامل مع الموقف الذي يعيشه بأنه يشارك بشكل اساسي مع الفريق في مختلف المسابقات وذلك عن طريق التقليل معدل بذله المجهود.

3.3.8. Terimsel Eşdizimler

1. Eşdizim: ضربة مقصية / Rövaşata

Örnek kullanım:

فيديو: هدف رائع من ضربة مقصية بزاوية صعبة للغاية.

2. Eşdizim: هدف لولي / Falsolu gol

Örnek kullanım:

سجل النجم التشيلي أرتورو فيدال هدفاً لولياً مميزاً لفريقه بايرن ميونخ في مرمى كارلسروه ضمن مباراة ودية خسرهما النادي البافاري بهدفين مقابل هدف.

3.3.9. Lakaplarla İlgili Eşdizimler

1. Eşdizim: الفتى الذهبي / Altın çocuk

Örnek kullanım:

يتمنى لوي فان خال إمكانية مشاركة الفتى الذهبي لبضع دقائق خلال الشوط الثاني من مباراة مانشستر سيتي المقرر لها يوم 20 مارس المقبل أو مشاركته كأساسي ضد فريقه السابق "إيفرتون".

2. Eşdizim: الشياطين الحمر / Kırmızı şeytanlar

Örnek kullanım:

وودوارد قد دخل في مفاوضات سرية من أجل إقناع اللاعب المتميز بالانتقال إلى صفوف الشياطين الحمر.

3.3.10. Mecazi Eşdizimler

1. Eşdizim: يدقّ شباك... / Ağları sarsmak

Örnek kullanım:

يدق شباك مسقط بثلاثية والمصنعة يعود بانتصار ثمين من النهضة.

2. Eşdizim: الهدف الموزة / Falsolu gol

Örnek kullanım:

تفوق ميسي على كارلوس في ركلة "الموزة" يكسر قواعد الفيزياء.

3.3.11. Taktiksel Eşdizimler

1. Eşdizim: نزعة دفاعية / Savunma eğilimi

Örnek kullanım:

المدرّب الايطالي هو مدرّب ذو نزعة دفاعية وهو مختص بهذا المجال من أي مدرّب آخر فنشاهده دائماً ما يلجأ إلى طريقة الدفاع.

2. Eşdizim: تبديل دفاعي / Savunmada değişiklik

Örnek kullanım:

من المؤكّد أنّ فريق رايو سيقوم بتبديل دفاعي بعد حالة الطرد مع بداية الشوط الثاني.

3.3.12. Cümlesel Eşdizimler:

Eşdizim: لكن الحارس كان له بالمرصاد

Eşdizim: دينامو كيف لا يزال

3.3.13. Hayret Bildiren Eşdizimler:

Eşdizim: كم أنت لاسية وعجيبة يا كرة

Eşdizim: كم أنت رائع يا ولد

BÖLÜM 4

SONUÇ

Çalışmamızda yapı bakımından, gramatik ve alansal olarak incelenen spor eşdizimleri bu sınıflandırma gruplarıyla sınırlandırılarak belirlenmiştir. Bu sınıflandırmaların, eşdizimlerin daha iyi bir şekilde kavranması ve kalıcılığının sağlanması ayrıca eşdizim kavramının da dilbilimde önemli bir yer tuttuğunu göstermek açısından önemi büyüktür. Eşdizimlerin yabancı dil öğretimi ve çeviri eğitiminde mühim bir işlevi vardır. Yabancı bir dile tam bir hâkimiyet ancak dilde yerleşmiş kalıp ifadelerin bilinmesiyle mümkün olur. Bu noktada eşdizimsel ifadelerin rolü ortaya çıkar.

Arapça öğretiminde bugüne dek pek çok öğretim yöntemi uygulanmış ve genelde dilbilgisi öğretimi üzerinde yoğunlaşıldığı ve dil öğretmeninin dil bilgisi öğretmek veya öğrenmek olduğu gözlenmiştir. Bu durum, kelime bilgisi olmadan karşılıklı iletişimin gerçekleşemeyeceği düşünüldüğünde, dilin temel ögesi olan kelimelerin öğretime yönelik çalışmalara yer verilmesi gerekliliğini doğurmuştur. Çalışmamızda, eşdizimlerle ilgili alanda yapılan diğer çalışmalara ek olarak, eşdizimler sınıflandırılırken örnek kullanımlarla zenginleştirilmiştir. Bu nedenle çalışmamızın alana ve alandaki araştırmacı ve öğrencilere faydalı olacağı ve daha sonra yapılacak çalışmalar için teşvik edici bir nitelik taşıdığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda eşdizimlerin sınıflandırılarak sözlüksel bir çalışma ortaya konmasının, Arapçanın anadil düzeyinde edinilmesinde önemli olduğu düşünülmektedir. Zira yabancı dil öğrenen bir kişi daha çok kelime bilgisine ihtiyaç duymaktadır. Klasik yöntemlerle yapılan kelime öğretimi yani kelimenin herhangi bir kullanım içerisinde örneklendirilmeden öğretilmesi, hedef dilin aktif bir şekilde kullanımını sınırlar ve beraberinde anlatım bozukluğu meydana getirebilir. Örneğin, ana dili Türkçe olan biri ‘penaltı kullandı’ demek için, Arapça ‘kullanmak’ anlamına gelen استعمال fiilini kullanırsa hata yapmış olur. Hâlbuki eşdizimsel bir ifade olan نَفَّذَ ركلة الجزاء cümlesi doğru olan kullanımdır. استعمال fiili Arapça öğretiminde

öğrencinin ilk karşılaştığı fiillerdendir. Bu sebeple ‘kullanmak’ geçen her cümlede öğrencinin zihnine öncelikli olarak bu fiil gelecektir. Bu ve benzeri ana dilde düşünme yanlısını önleyebilmek, eşdizimsel ifadelerin dil öğretiminin erken dönemlerinde kullanımına önem verilmesini gerektirmektedir. Zira eşdizimler anadilde düşünerek, yabancı dilde cümle kurmanın önüne geçen sözcüksel birlikteliklerdir. Eşdizimler yanlış kullanımların önüne geçmekte yardımcı olan birliktelikler olmakla birlikte yazılı ve sözselsel kullanımların çeşitliliğini de artırır ve öğrenenin ifade gücünü zenginleştirir. Örneğin, بداية الشوط الأول (ilk yarının başlaması) cümlesi aynı zamanda انطلاق الشوط الأول şeklinde de söylenebilir. Bu birlikteliklerin bilinmesi, öğrenene ifade çeşitliliği kazandırmaktadır.

Araştırmamızda, bağımlı eşdizimlerde bir kelimenin sadece tek bir kelime ile birliktelik oluşturmadığı, bir kelimenin başka bir kelimeyle sık kullanıldığı görülmüştür. Bu nedenle bağımlı eşdizimler yerine sık birliktelikli eşdizimler ifadesini kullanmanın daha doğru olduğu sonucuna varılmış ve çalışmada bu ifade bu isimle belirtilmiştir. Sıfatlarla kullanılan kelimelerde seçilen sıfatlar ise o kelimelerin sıklıkla birliktelik oluşturduğu sıfatlardır. Alansal eşdizimlerde de futbolda kullanılan eşdizimlerin alansal sınıflandırılması yapılarak, spor metnini okuyan bir kişinin muhtemel karşılaşacağı eşdizimlerin bazıları ortaya konmuştur. Cümlesel eşdizimler sınıflandırması ise İngiliz dilbilimci J.R. Firth’ün, eski Amerikan başkanı Jhonson’ın mektuplarında sık sık yer verdiği ‘let me have a long letter from you as soon as you can’ (vakit bulur bulmaz bana uzun bir mektup yaz) gibi ifadeleri de eşdizim olarak kabul etmesine ek olarak ‘cümlesel eşdizimler’olarak sınıflandırmaya dâhil edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ahmad, D. M. (2005). *Adverb-adjective collocation in English*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Koya Üniversitesi, Irak.
- Aksan, D. (2011). *Türkçenin gücü*. Ankara: Bilgin.
- Baker, M. (1992). *In other words: A coursebook on translation*. USA and Canada: Routledge.
- Balı, E., & Köksal, H. H. (2016). *Yaygın eşdizimleriyle Arapçada anahtar fiiller*. İstanbul: Hikmetevi.
- Benson, M., Benson, E., & Ilson, R. (1986). *Lexicographic description of English*. Amsterdam: Benjamins.
- Brashi, A. S. (2005). *Arabic collations: Implications for translation*. Doktora Tezi, Western Sydney University, Sydney.
- Ceviz, N. (2010). *Uygulamalı basın Arapçası*. İstanbul: Elif.
- Cowie, A. P. (1978). *The place of illustrative material and collocations in the design of a learner's dictionary*. In honour of a.s.. hornby. Oxford: Oxford University.
- Cowie, A. P. (1981). The treatment of collocations and idioms in learner dictionaries. *Applied Linguistics*, 2, 223-235.
- Çetinkaya, B. (2009). Eşdizimli sözlükler. *Turkish Studies*, 4(4), 197-206.
- Dedeoğlu, E., & Şen, G. (2010). *İngilizce-Türkçe-Arapça eşdizim*. Ankara: Fecr.
- Develi, H. (2011). *Dil doktoru*. İstanbul: Kesit.
- Doğru, E. (2004). *Modern Arapçadaki deyimlerin dilbilimsel açıdan incelenmesi ve yabancı dil öğretimindeki yeri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erol, Ç. (2007). *Türkiye Türkçesinde kalıp sözler üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Firth, J. R. (1957). *A Synopsis of linguistic theory, 1930-1955 in J.R. Firth et al. studies in linguistic analysis. Special volume of the philological society.* Oxford: Blackwell.
- Firth, J. R. (1957). *Modes of meaning. Papers in linguistics.* Oxford: Oxford University.
- Ghazala, H. (2007). *Dar el-ilm's dictionary of collocations (English-Arabic).* Beyrut: Dar el-ilm.
- Hâfız, A.T. (2004). *Mu'cemu'l- Hâfız li'l-mutesâhibâtî'l-'arabiyye.* Beyrut: Mektebet Lubnan Naşirûn.
- Halliday, M. A. K., Teubert, W., & Yallop, C. (2004). *Perspectives in lexicology and corpus linguistics.* London: Continuum.
- Hassan, T. (1973). *el-luġatu'l-'arabiyye ma'nâhâ ve mebnâhâ.* Kahire: el-hey'e el-Mısriyye el-Âmme lil-kitâb.
- Huseyni, H. (2007). *el-musâhabe el-lugaviyye ve eseruhâ fî tahdidi'd-dilâle fî'l Kur'âni'l-Kerîm.* Doktora Tezi. Ezher Üniversitesi, Kahire.
- İbn Manzûr. (2014). *Lisânu'l Arab (7. Cilt).* Beyrut: Daru Sadr
- Kennedy, G. (1998). *An Introduction to Corpus Linguistics.* New York: Addison Wesley Longman Limited.
- Kıran, Z. (1996). *Dilbilim akımları.* Ankara: Onur.
- Lewis, M. (1997). *Implementing the lexical approach.* England: Language Teaching Publications.
- Moon, R. (1998). *Fixed expressions and idioms in English. A corpus based approach.* Oxford: Oxford University.
- Mustafa, A. B. (2010). Collocation in English and Arabic: A linguistic and cultural analysis. *Mecelletu Kulliyeti't-Terbiyyeti'l-Esâsiyye.* 29-43.
- Nesselhauf, N. (2003). *Collocations in a learner corpus.* PA: John Benjamins.
- Nofal, K. H. (2012). Collocations in English and Arabic: A comparative study. *English Language and Literature Studies*, 2(3), 2012, 75-93.

- Ömer, A. M. (2008). *İlmu 'd-dilâle*. Kahire: Ilmu'l-Kutub.
- Önder, Ş. G. (2014). *Arap dilinde eşdizim*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, B. (2007). *Türkiye Türkçesinde belirteçlerin fiillerle birliktelik kullanımları ve eşdizimliliği*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Adana.
- Palmer, F. R. (1981). *Semantics. A new outline*. Cambridge: CUP.
- Partington, A. (1998). *Patterns and meanings. Using corpora for English language research and teaching*. Amsterdam: John Benjamins.
- Poulsen, S. (2005). Collocations as a language resource A functional and cognitive study in English phraseology. Doctoral Dissertation, University of Southern Denmark, Denmark.
- es-Se'âlibî, E. M. (2013). *Fıkhul'l-luga ve sirru'l-'Arabiyye*. Beyrut: el-Mektebetu'l-'asriyye.
- Saeed, J. I. (2003). *Semantics*. UK: Blackwell.
- Shammas, N. A. (2013). Collocation in English: Comprehension and use by ma students at Arab universities. *International Journal of Humanities and Social Science*, 3(9), 107-120.
- Sinclair, J. M. (1991). *Corpus, concordance, collocation*. Oxford: Oxford University.
- Sriraman, B. (2014). *Tatavvuru'l- ibdâ ve' l-mevhibe ve' n-nubûğ fi'r- riyâdiyyât* (S. Ebu Cadu, Çev.). Riyad: Mektebetu'l 'abîkân.
- Soyer, S. (2006). *Arapça - Türkçe çevirilerde sözcük ve kalıplaşmış ifadeler düzeyinde eşdizimlik sorunları ve çözüm önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Suçin, M. H. (2013). *Öteki dilde var olmak*. İstanbul: Say.
- Vardar, B. (1998). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*, İstanbul: ABC.

Vural, E. (2010). *Explicit and incidental teaching of english verb-noun collocations in an EFL context*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Wouden, T. (1997). *Negative contexts. Collocation, polarity and multiple negation*. London: Routledge.

Yaylı, D., & Bayyurt, Y. (Ed.). (2011). *Yabancılar Türkçe öğretimi (politika yöntem ve beceriler)*. Ankara: Anı.

Yılmaz, F., & Şenden, Y. E. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kalıp sözlerin etkinliklerle öğretimi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 53-63.

<http://www.almaany.com/tr/dict/ar-tr/صحب>

SPOR EŞDİZİMLERİNİN KAYNAKÇASI

<http://www.alnilin.com/12757729.htm>

<http://www.abs-dz.net/?p=1197>

<http://www.super.ae/football/article-121582>

<http://hihi2.com/2013/04/30/p82919.html>

www.rihabnews.com/

<https://sabq.org>

<http://www.jinigoud.ma>

<http://24.ae/article/217996>

<http://www.fcbarcelona.com/ar/football/first-team/detail/article/a-new-record-35-games-unbeaten>

<http://www.skynewsarabia.com/web/article/793173>

<http://www.dw.com/ar/>

<http://www.eanlibya.com/archives/65042>

<http://www.almamlka-news.com/99375/>

<http://www.motasader.com/ar/goals/wonderful-goals>

<http://www.masrawy.com/Sports/Sports-arab-international/details/2015/9/30/665338>

<http://arabic.sport360.com/video>

<http://forum.kooora.com/?t=29496127>

<http://lo3btna.com/?p=34659>

<http://www.kooora.com/?n=470554&o=n>

<http://www.kooora.com/?n=470539&o=n>

<http://watchfomny.tv/pop/Pop-iframe-progtv.php?http://part.gov.om/part/OmanTvSport.html>

<http://arabia.eurosport.com/article/5092328->

<http://www.kooora.com/?n=470406&o=n>

<http://www.youm7.com/story/2015/12/12/>
<http://www.alriyadh.com/1131247>
<http://www.motasader.com/ar>
<http://www.akhbarak.net/articles/21330576->
<http://www.al-jazirah.com/2016/20160130/sp33.htm>
<http://www.beinsports.com/ar/>
<http://www.dostor.org/996393>
<http://www.alghad.com/articles/605620>
<http://hihi2.com/2016/01/19/p616671.html>
<http://www.fresh-syria.net/2016/02/18/35748/>
<http://alwafd.org>
<http://www.elfagr.org/1710723>
<http://www.goal.com/ar/news/1923>
<https://el-ahly.com/pages/News.aspx?aid=68763>
<https://www.elbotola.com/article/2016-02-05-16-02-538.html>
<http://mobile.btolat.com/Video/9176/0/>
<https://www.alghad.com/articles/740283>
http://www.alkass.net/dev/news_details.aspx?news_id=18254
<http://www.sports-leb.com/2016/02/21/chelsea-fa-cup-draw/>
<http://www.goal.com/ar/news/1920>
<http://www.skynewsarabia.com/web/article/800632>
<http://ara.reuters.com/article/sportsNews/idARAKBN0TR2XT20151208>
<http://www.oleeh.com>
<http://www.alarab.com/Article/443686>
<http://www.aksalser.com/news/2016/02/22>
<https://cu.edu.eg/ar/Cairo-University-Faculty-News-10678.html>
<http://www.iraqi-players.com/?p=8294>
<http://www.emaratsport.com/football/europe/england/premier-league/>
<http://www.dw.com/ar>

<http://www.alarabiya.net/ar/sport/2014/03/05/>

<http://forum.univbiskra.net/index.php?topic=20580.5;wap2>

<http://pmreal.clubme.net/t259-topic>

<http://www.ittihadnet.net/net/showthread.php?t=437777>

http://clasicooo.com/barca/modules.php?name=Mobilenews&file=news_page&sid=76629

<http://www.oleeh.com/>

<https://mobile.sabq.org/>

<http://elahlyelyom.net>

